

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Balux“, atsakovų akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ ir „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 30 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Balux“ ieškinį atsakovėms akcinei draudimo bendrovei „Gjensidige“ ir „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ dėl draudimo išmokų priteisimo bei trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, „RSA Luxembourg S. A.“ ieškinį atsakovei akcinei draudimo bendrovei „Gjensidige“ dėl žalos atlyginimo; tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje „Futech BVBA“, „Cardigas NV“, „Truckstop 26 BIS BVBA“, „Mensura S. E. P. P.VZM.“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių įvykio pripažinimą draudžiamuoju eismo įvykiu, reikalavimams išmokėti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmoką taikytiną teisę ir ieškinio senaties terminą, sutarčių aiškinimo taisykles, taip pat teismo teisę priimti dalinį sprendimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė 2019 m. liepos 9 d. ieškiniu prašė priteisti solidariai iš atsakovių ADB „Gjensidige“ ir „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ 11 248,68 Eur draudimo išmoką ir 6 procentų procesines palūkanas trečiajam asmeniui „Futech BVBA“; 24 721,25 Eur draudimo išmoką ir 6 procentų procesines palūkanas trečiajam asmeniui „Cardigas NV“; 662,52 Eur draudimo išmoką ir 6 procentų metines palūkanas trečiajam asmeniui „Truckstop 26 BIS BVBA“.
3. Ieškovė nurodė, kad su ADB „Gjensidige“ sudarė transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį (toliau – TPVCPD sutartis), kuria apdraudė transporto priemonės valdytojų civilinę atsakomybę dėl žalos padarymo nukentėjusiems tretiesiems asmenims. Ieškovė sudarė ir kitą jos, kaip vežėjos, civilinės atsakomybės draudimo sutartį (toliau – CMR draudimo sutartis) su atsakove „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“, kuria buvo apdrausta ieškovės veikla – vežimas keliais (visos vežimo rūšys pagal Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvenciją (toliau – CMR konvencija)) – ir kuri apima apdraustojo teisinę ir (arba) sutartinę atsakomybę trečiajam šaliai, atsirandančią dėl apdraustojo veiklos, patyrus fizinį nuostolių arba turtui padarius žalą. Draudimo apsaugų galiojimo metu ieškovės transporto priemonė, važiuojanti iš Jungtinės Karalystės į Vokietiją, sustojo priziūroje transporto priemonių stovėjimo aikštelėje Belgijoje. 2017 m. sausio 22 d. kilus gaisrui variklio skyriuje, sunkvežimis visiškai sudegė, buvo padaryta žala trečiųjų asmenų turtui. Ieškovė, kaip pradinė kreditorė pagal draudimo sutartis, remdamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.191 straipsnio 1 dalimi, reikalauja, kad draudikės, kaip skolininkės, įvykdytų pareigą natūra tretiesiems asmenims, t. y. išmokėtų trečiųjų asmenų naudai draudimo išmokas, atsižvelgiant į jų patirtą žalą.
4. Trečiasis asmuo „RSA Luxembourg S. A.“ 2019 m. rugsėjo 12 d. pareiškė savarankišką reikalavimą atsakovei ADB „Gjensidige“, kuriuo prašo iš šios atsakovės priteisti 241 251,32 Eur žalos atlyginimą, 6 procentų procesines palūkanas.
5. Trečiasis asmuo nurodė, kad, įvykus subrogacijai, turi teisę reikalauti žalos atlyginimo iš už žalą atsakingo asmens draudiko. Žalą atlyginti turi abi atsakovės, tačiau atsakovė ADB „Gjensidige“, siekdama išvengti draudimo išmokos išmokėjimo, prašo taikyti ieškinio senatį, todėl savarankišką reikalavimą reiškia jai. Nurodė, kad ši atsakovė atsisakė mokėti draudimo išmoką 2017 m. spalio mėn., todėl ieškinio senaties terminas sueis 2020 m. spalio mėn. ir trečiasis asmuo nėra praleidęs ieškinio senaties termino kreiptis į teismą. Trečiasis asmuo turi ir teisę į subrogacinio reikalavimo patenkinimą iš atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“, remiantis ieškovės pareikštu ieškiniu.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. liepos 9 d. daliniu sprendimu ieškovės ir trečiojo asmens ieškinius atsakovei ADB „Gjensidige“ atmetė; priėmė dalinį sprendimą dėl atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ ir nustatė, kad ji turi atsakyti pagal ieškovės ieškinį.
7. Teismas nustatė šias faktines aplinkybes:
 - 7.1. 2017 m. sausio 19 d. ieškovė sudarė su atsakove ADB „Gjensidige“ įprastinę transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, pagal kurią draudimo sutarties laikotarpiu, t. y. nuo 2017 m. sausio 22 d. iki 2018 m. sausio 21 d., buvo apdrausta transporto priemonės „Iveco 35S17“ (valst. Nr. GHJ 379) valdytojų civilinė atsakomybė transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu;
 - 7.2. 2016 m. sausio 22 d. ieškovė sudarė su atsakove „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ vežėjo civilinės atsakomybės draudimo sutartį,

kitaip dar vadinamą CMR draudimo sutartį pagal kurią laikotarpiu nuo 2016 m. sausio 24 d. iki 2017 m. sausio 23 d. (įskaitant abi dienas) buvo apdrausta ši ieškovės veikla: vežimas keliais (visos vežimo rūšys pagal CMR konvenciją); kaip nurodyta sutarties 1.0 punkte, ji apima apdraustojo teisinę ir (arba) sutartinę atsakomybę trečiajam šaliai, atsirandančią dėl apdraustojo veiklos, įvykus fiziniams nuostoliams arba turtui padarius žalą;

- 7.3. vykdamas užsakymą, ieškovės transporto priemonė 2017 m. sausio 20 d. apie 22 val. sustojo prižiūrime transporto priemonių stovėjimo aikštelėje Belgijoje; 2017 m. sausio 22 d. rytą ieškovės vairuotojas, miegodamas tam skirtoje vietoje virš vairuotojo kabinos, negirdėjo, kad veiktų variklis, kuris užtikrina krovinio skyriaus šaldymo sistemos veikimą, todėl atsikėlė ir nuėjo patikrinti; išėjęs į lauką, pamatė liepsnas, sklindančias iš variklio skyriaus grotelių; sunkvežimis visiškai sudegė;
- 7.4. 2017 m. gegužės 1 d. ekspertų trumpojoje ataskaitoje nurodyta, kad transporto priemonių stovėjimo aikštelė yra aptverta, o į ją patenkama per užvarą, naudojant prieigos kodą; tyčinio padėgimo įrodymų nėra; gaisras kilo variklio skyrelyje, transporto priemonės priekyje, šalia generatoriaus. Trumpoje ekspertizės išvadoje taip pat pažymima, kad „Iveco 35S17“ variklis ir variklio skyrelis nėra skirtas naudoti ilgą laiką transporto priemonei stovint; važiuojant variklio skyrelis yra aušinamas; jis nėra aušinamas varikliui veikiant tuščiaja eiga, todėl perkaista. Atsižvelgiant į tai, kad slėgis kuro linijose yra 5 barai, neatmetamas kuro nuotėkis. Kaip apibendrinama, labiausiai tikėtina, kad gaisrą sukėlė tai, jog variklis veikė tuščiaja eiga nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį;
- 7.5. 2017 m. gruodžio 20 d. galutinėje ekspertizės ataskaitoje nurodoma, kad gaisras kilo 2017 m. sausio 22 d. maždaug 7–7.30 val. ryte. Maždaug 8 val. ryte gaisrą pirmas pastebėjo ieškovės vairuotojas. Ekspertizės ataskaitoje taip pat pažymima, kad, atlikus gaisro priežasčių ekspertizę (daugiau nei 7 valandos tyrimo), galima daryti išvadą, kad pagrindinė gaisro priežastis liko neaiški: nėra jokios išorinės priežasties, gaisras kilo variklyje arba aplink variklį. Šioje ekspertinėje ataskaitoje taip pat yra detalizuojami subjektai, kurie patyrė žalą dėl gaisro sunkvežinyje;
- 7.6. didžiausią žalą dėl sudegusios ieškovės transporto priemonės patyrė trečiasis asmuo „Futech BVBA“, iš esmės apgadinus jam nuosavybės teise priklausančias fotovoltinės saulės kolektorių instaliacijas (PVS), esančias virš automobilių stovėjimo aikštelės, kurioje stovėjo sudegęs sunkvežimis. Dalį jo patirtų nuostolių atlygino jo draudikas „Royal & Sun Alliance Insurance plc“ (trečiasis asmuo „RSA Luxembourg S. A.“), išmokėdamas 242 351,32 Eur dydžio draudimo išmoką, tokiu būdu šia apimtini įgydamas reikalavimo teisę į už žalą atsakingą asmenį – ieškovę. Atsižvelgiant į taikytą draudimo išskaitą, neatlyginta trečiojo asmens „Futech BVBA“ patirtos žalos dalis yra 11 248,68 Eur;
- 7.7. trečiasis asmuo „Cardigas NV“ patyrė žabs apgadinus jam priklausančią sunkvežimį, kuris stovėjo sudegusiam ieškovės sunkvežimiui iš kairės; šio trečiojo asmens patirtos žalos atlyginimas (24 721,25 Eur) jau yra priteistas iš ieškovės įsiteisėjusiu 2018 m. spalio 2 d. Belgijos teismo sprendimu;
- 7.8. trečiojo asmens „Truckstop 26 BIS BVBA“ patirta žala dėl sutrikdytojam priklausančios transporto priemonių stovėjimo aikštelės veiklos ir remonto yra 662,52 Eur;
- 7.9. dėl ieškovės transporto priemonės gaisro buvo apgadintas trečiajam asmeniui „Mensura S.E.P.P. VZW“ priklausančias medicininis autobusas, stovėjęs sudegusiam ieškovo sunkvežimiui iš dešinės; žalos dydis dar nėra nustatytas;
- 7.10. ieškovė kreipėsi į savo civilinės atsakomybės draudikus (atsakoves), prašydama išmokėti draudimo išmokas;
- 7.11. 2018 m. kovo 7 d. atsakovė ADB „Gjensidige“ atsisakė atlyginti trečiųjų asmenų patirtus nuostolius; atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ 2018 m. liepos 18 d. taip pat atsisakė patenkinti ieškovės reikalavinį, kadangi, jos nuomone, reikalavimas turėtų būti nukreiptas pagal privalomąjį vairuotojų civilinės atsakomybės draudimą.
8. Remdamasis 2019 m. birželio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir ESTT) sprendimu byloje *Le Directa Aseguradora SA, C-100/18*, kurioje faktinės aplinkybės, jog automobilis, kuris stovėjo nejudinamas daugiau kaip 24 valandas, užsidegė ir sukėlė gaisrą, buvo įvertintos kaip patenkančios į sąvoką „transporto priemonių eismas“, teismas padarė išvadą, jog nagrinėjamu atveju byloje reikia nustatyti, ar ieškovės transporto priemonė, kai ji stovėjo veikiančiu varikliu 34 valandas, buvo naudojama pagal savo, kaip transporto priemonės, funkciją. Teismas nusprendė, kad transporto priemonės stovėjimas su įjungtu varikliu, siekiant palaikyti reikalingą temperatūros režimą gabenamam kroviniumi, nėra jos įprastas naudojimas. Teismas rėmėsi byloje pateikta 2017 m. gruodžio 20 d. galutine ekspertizės ataskaita dėl eismo įvykio, kurioje nurodyta, jog „Iveco 35S17“ variklis ir variklio skyrelis nėra skirtas naudoti ilgą laiką transporto priemonei stovint, labiausiai tikėtina, kad gaisrą sukėlė faktas, jog variklis veikė tuščiaja eiga nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį. Ieškovė nepateikė į bylą įrodymų, kurie paneigtų šias ekspertų išvadas. Teismas pažymėjo, kad ekspertai savo ataskaitoje nurodė, jog, siekiant užtikrinti atitinkamą temperatūrą krovinio skyriuje, buvo galima ir reikėjo aušinimo sistemą prijungti prie elektrinio tinklo, tačiau ieškovės darbuotojas, kuris vairavo apdraustą transporto priemonę, ne prijungė krovinio skyriaus šaldymo sistemą prie kurio nors iš 220 V lizdų, bet paliko variklį veikti.
9. Teismas pripažino pagrįstu atsakovės ADB „Gjensidige“ atsisakymą išmokėti draudimo išmoką, motyvuojamą tuo, kad įvykis yra nedraudžiamasis, kadangi ieškovės darbuotojas netinkamai naudojo transporto priemonę, t. y. netinkamai ją eksploatavo, ir žala kilo dėl netinkamo (t. y. neįprasto) testinio transporto priemonės naudojimo, ir dėl to jos nedengia transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės sutartis. Teismas konstatavo, kad ginčo įvykis nepatenka į TPVCAPD sutarties draudimo objektą ir atsakovė ADB „Gjensidige“ neturi atsakyti pagal ieškovės reikalavimus byloje.
10. Teismas taip pat nurodė, kad vienerių metų ieškinio senaties terminas kreiptis į teismą praleistas tiek ieškovės, tiek savarankiškus reikalavimus pareiškusio trečiojo asmens ([CK](#) 1.125 straipsnio 7 dalis), tačiau ieškinio senaties taikymo klausimo nesprendė. Teismas vertino, kad ieškinio senaties termino eiga skaičiuotina ieškovės atveju nuo 2018 m. kovo 7 d. pranešimo (ieškinyms pateiktas 2019 m. liepos 9 d.), o savarankiškus reikalavimus pareiškusio trečiojo asmens atveju – nuo 2017 m. spalio 18 d. (reikalavimas pateiktas 2020 m. gegužės 27 d.).
11. Spręsdamas dėl reikalavimo atsakovei „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“, teismas nustatė, kad su šia atsakove sudarytos draudimo sutarties dalies „Papildomas trečiosios šalies draudimas“ 1.0 punktas nustato, jog šis polisas apima apdraustojo teisinę ir (arba) sutartinę atsakomybę trečiajam šaliai, atsirandančią dėl apdraustojo veiklos, įvykus fiziniams nuostoliams arba turtui padarius žalą“. Įvertinęs šią ir kitas draudimo sutarties sąlygas teismas nusprendė, kad pagal ją draudžiama ne tik vežėjo civilinė atsakomybė vežimo metu, bet ir vežėjo atsakomybė dėl vežimo metu tretiesiems asmenims padarytos žalos atlyginimo. Remiantis CMR konvencijos 17 straipsnio 1 dalimi, vežėjas atsako tiek už viso, tiek už dalies krovinio praradimą ar jo sugadinimą nuo to momento, kai krovinį priėmė vežti, ir iki jo perdavimo momento, taip pat už krovinio pavėluotą pristatymą. Atsižvelgdamas į tai, kad krovinys buvo vežėjų priimtas, vežamas iš Jungtinės Karalystės per Belgiją ir dar nebuvo pristatytas gavėjui, vežimo procesas nebuvo baigtas, teismas nusprendė, kad vežimo proceso metu padaryta žala tretiesiems asmenims dėl vežėjo (apdraustojo) veiklos patenka į ieškovės ir atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ sudarytos draudimo sutarties draudimo objektą; pagal pateiktus draudimo sutarties duomenis ir sąlygas draudimo apsauga tokiam įvykiui galiojo ir šiai atsakovei kyla pareiga mokėti draudimo išmoką.
12. CMR draudimosutarties dalies „Papildomas trečiosios šalies draudimas“ 18 dalyje įtvirtinta, kad šis draudimo liudijimas netaikomas reikalavimams, kurie yra (tiesiogiai arba netiesiogiai) susiję toliau nurodytomis aplinkybėmis arba kurių šaltinis arba priežastis yra šios toliau nurodytos aplinkybės: „18.6. motorinės transporto priemonės, priekabos, važiuoklės ar panašios motorizuotos vežimo priemonės eksploatavimas, naudojimas, valdymas, nuosavybė, nuoma, nuomojimas arba licencija, kai taikomas bet koks su motorinių transporto

priemonių draudimu susijęs bet kokios valdžios (vietos arba šalies) arba tarptautinės organizacijos įstatymas, įstatai, taisyklė, reglamentas ar direktyva (įskaitant licencijavimą, bet tuo neapsiribojant)“.

13. Atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ teigimu, ieškovės, kaip transporto priemonės valdytojos, privalomasis draudimas skirtas atlyginti nuostoliams, kilusiems iš transporto priemonės naudojimosi ir valdymo, todėl pirmiau nurodytas įvykis patenka į draudimo sutarties 18.6 punkte nustatytą išimtį. Tačiau teismas pažymėjo, kad toks draudimo sutarties sąlygų aiškinimas iš esmės neatitinka tikrųjų šalių ketinimų, kurie buvo sudarant draudimo sutartį. Akivaizdu, kad draudimo sutartį sudariusios ieškovės interesas buvo kuo didesnė draudimo apsauga, dėl to standartinis vežėjo civilinės atsakomybės (CMR) draudimo sutarties dalykas buvo išplėstas, nustatant ne tik krovinio vežimo sutarties šalių patirtos žalos atlyginimą, bet ir kitų, trečiųjų asmenų, turinių interesų apsaugą tuo atveju, kai jiems vežėjas, vykdydamas savo veiklą, padaro žalą. Teismo vertinimu, ieškovės tikslas sudarant CMR draudimo sutartį buvo draudimo apsaugos galiojimas ir tokioms dažnoms bei ypač didelio masto padariniams sukeliančioms situacijoms, susijusioms su tretiesiems asmenims padaryta žala. Atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ poziciją dėl draudimo išmokų nemokėjimo, kuri grindžiama standartinių draudimo sutarties taisyklių, įtvirtinančių nedraudžiamuosius įvykius, nuostatomis, teismas vertino kaip vienpusišką ir ydingą, eliminuojančią ieškovei ir tretiesiems asmenims teikiamą draudimo apsaugą. Vadovaujantis tokiu 18.6 punkto aiškinimu, iš esmės joks žalos padarymo atvejis negalėtų būti dengiamas remiantis atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ suteiktu papildomu civilinės atsakomybės draudimu (civilinės atsakomybės draudimo praplėtimu). Todėl taip aiškinant sutartį būtų pažeidžiamas sąžiningumo principas, kadangi už papildomą draudimo apsaugą paprastai imama papildoma draudimo įmoka.
14. Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju TPVCAPD draudiko pareiga mokėti draudimo išmoką, jei būtų draudžiamasis įvykis, kiltų ne įstatymo, o draudimo sutarties pagrindu. Įvykis būtų laikomas draustu įstatymo pagrindu, jei jokia transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartis nebūtų sudaryta, ir žala tretiesiems asmenims turėtų būti išmokėta Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro įstatymo pagrindu (TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą). Atsižvelgiant į tai, ieškovės su atsakove ADB „Gjensidige“ sudaryta draudimo sutartis nepatenka į 18.6 punkte nurodytą išimtį.
15. Teismas padarė išvadą, kad ginčo įvykis pripažintinas draudžiamuoju įvykiu pagal ieškovės ir atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ sudarytą draudimo sutartį ir ši atsakovė turi atsakyti pagal ieškinį.
16. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovės UAB „Balux“ ir atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ apeliacinius skundus, 2021 m. kovo 30 d. nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo dalinio sprendimo dalį, kuria ieškovės ieškinys ir trečiojo asmens savarankiškas reikalavimas atsakovei ADB „Gjensidige“ atmestas, ir šią bylos dalį perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo; kitą dalinį sprendimo dalį paliko nepakeistą.
17. Apeliacinės instancijos teismas atmetė atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ argumentus, kad teismas, priimdamas dalinį sprendimą, pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 261 straipsnio 1 dalį, nes dalinis sprendimas buvo priimtas dėl ieškinio pagrindo, kaip jis suprantamas pagal [CPK](#) 261 straipsnio 3 dalį. Pirmosios instancijos teismas nevertino trečiųjų asmenų patirtų nuostolių pagrįstumo dydžio aspektu.
18. Teisėjų kolegija, remdamasi ESTT praktika, pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas visiškai pagrįstai, sprenddamas, ar įvykis kvalifikuotinas kaip transporto priemonės eismo įvykis, kuriam gali būti taikoma privalomojo draudimo apsauga, aiškinosi, ar ieškovės transporto priemonės naudojimas, jai stovint užvestu varikliu 34 valandas, atitiko įprastą jos funkciją. Tačiau teisėjų kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo situacijos kvalifikavimu dėl transporto priemonės naudojimo neatitikties įprastai funkcijai.
19. Teisėjų kolegija konstatavo, kad ieškovės transporto priemonė buvo skirta kroviniams, kuriems reikalingas šaldymo (temperatūrinis) režimas, gabenti; ieškovės transporto priemonės (priekabos) šaldymas nuo variklio buvo įdiegtas gamykloje; ieškovės darbuotojai vežant krovinį iš Jungtinės Karalystės į Vokietiją, siekiant laikyti vairuotojo darbo ir poilsio režimo, sustojus mokamoje stovėjimo aikštelėje Belgijoje, kilo transporto priemonės gaisras. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad transporto priemonės (ne)judėjimo faktas negali būti aiškinamas kaip galintis riboti įvykio, kuriame ji dalyvavo, nepriskyrimą draudžiamiesiems įvykiams, o būtina sąlyga, jog žalą sukėlus įvykis būtų laikomas draudžiamuoju, yra tai, kad transporto priemonė žalos kilimo laikotarpiu būtų naudojama susisiekimo funkcijai vykdyti plačiąja prasme.
20. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į nustatytas faktines aplinkybes, kad ieškovės transporto priemonėje šaldymo režimas yra įdiegtas visose tokio tipo transporto priemonėse, tai yra tokių transporto priemonių įprastinė funkcija, taip pat į tai, kad transporto priemonės sustojimas yra krovinio gabenimo (pervežimo) proceso dalis, remdamasi nuosekliai formuojama ESTT praktika dėl sąvokos „transporto priemonių eismas“, nusprendė, kad nagrinėjamu atveju transporto priemonės sustojimas aikštelėje ir jos naudojimas, varikliui veikiant tuščiąja eiga 34 valandas, siekiant palaikyti temperatūros režimą vežamam kroviniui, atitinka įprastą priemonės naudojimo funkciją ir patenka į transporto priemonių (eismo) sąvoką, atitinkamai jo metu įvykęs įvykis pripažintinas draudžiamuoju įvykiu TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 punkto prasme.

Tokia teisėjų kolegijos išvada koreliuoja su pakankamai plačia transporto priemonių eismo sąvokos koncepcija, įtvirtinta Europos Sąjungos teisėje ir aiškinama ESTT praktikoje.

21. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas, remdamasis 2017 m. gruodžio 20 d. galutine ekspertizės ataskaita, ieškovės darbuotojo veiksmus, eksploatuojant transporto priemonę, nepagrįstai vertino kaip vieną iš pagrindų, dėl kurio ginčo įvykis nepripažintas draudžiamuoju pagal TPVCAPD sutartį. Prieš trečiuosius nukentėjusius asmenis negalioja sutartinės draudimo sutarties nuostatos, ribojančios draudimo apsaugą dėl to, kad žalą sukėlus asmuo nesilaikė techninio pobūdžio teisinių pareigų. Tokia pozicija patvirtinta ir ESTT 2019 m. birželio 20 d. sprendimo byloje C-100/18 47 punkte, pažymint, kad, remiantis Direktyvos 2009/103 13 straipsniu, visos teisės arba sutarties nuostatos, pagal kurias netaikomas draudimas nuo nuostolių, kuriuos sukėlė asmuo, kuris nesilaiko teisinių techninių įsipareigojimų, susijusių su atitinkamos transporto priemonės būkle ir saugumu, transporto priemonės naudojimas arba vairavimas, neturi poveikio, kiek tai susiję su dėl žalą sukėlusio įvykio nukentėjusiais trečiasiais asmenimis.
22. Teisėjų kolegija nurodė, kad atsakovė ADB „Gjensidige“ nepagrįstai žalą sukėlusio įvykio pradžią sieja su ieškovės transporto priemonės sustojimu aikštelėje, o ne su paties ginčo įvykio kilimu. Draudimo apsauga pagal TPVCAPD sutartį įsigaliojo 2017 m. sausio 22 d., 00.00 val., o ginčo įvykis – gaisras – kilo 2017 m. sausio 22 d., apie 7 val. rytę, jau galiojant TPVCAPD sutarčiai.
23. Apeliacinės instancijos teismas ginčo įvykį pripažino draudžiamuoju įvykiu pagal ieškovės ir atsakovės ADB „Gjensidige“ sudarytą TPVCAPD sutartį.
24. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad vienerių metų ieškinio senaties terminą praleido tiek ieškovė, tiek ir trečiasis asmuo ([CK](#) 1.125 straipsnio 7 dalis), pažymėjusi, jog civilinės atsakomybės draudimo sutartis yra draudimo sutartis trečiųjų asmenų naudai, todėl esminis momentas, iš kurio galima spręsti apie draudėjo ir nukentėjusių trečiųjų asmenų teisių pažeidimą pagal tokią sutartį, yra momentas, kada sužinoma, jog draudikas atsisako mokėti draudimo išmoką nukentėjusiems tretiesiems asmenims.
25. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis dėl CMR draudimo sutarties nuostatų aiškinimo. Šalių sutartyje nedraudžiamąjo įvykio sąvoka yra apibrėžta neaiškiai, todėl šiuo atveju, siekiant tinkamai taikyti CMR draudimo sutarties sąlygas, kyla jų aiškinimo būtinumas. Teisėjų kolegija atmetė atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ poziciją, kad draudimo sutarties sąlygos, įskaitant ir nustatančias nedraudžiamuosius įvykius, abiejų šalių buvo aptartos individualiai ir pritaikytos būtent ieškovės poreikiams, nes nepateikta jokių įrodymų, kad CMR draudimo sutarties 18.6 punkto nuostata buvo individualiai suderinta ir aptarta, o ne draudikės iš anksto

parengta ir į papildomą susitarimą įrašyta sąlyga. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis, kad vadovaujantis tokiu 18.6 punkto aiškinimu, kokį pateikia atsakovė „Tokio Marine Kih Insurance Limited“, iš esmės joks žalos padarymo atvejis negalėtų būti atlyginamas remiantis papildomu civilinės atsakomybės draudimu (civilinės atsakomybės draudimo paplėtimu).

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

26. Ieškovė kasacinių skundų prašo pašalinti iš Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutarties motyvuojamosios dalies argumentus, kuriais konstatuota, kad ieškovė ir nukentėjęs trečiasis asmuo „RSALuxembourg“ S. A. praleido ieškinio senaties terminą kreiptis į teismą su reikalavimais atsakovei ADB „Gjensidige“, priteisti iš atsakovės ADB „Gjensidige“ bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame procese, atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
- 26.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai nustatė taikytiną teisę trečiojo asmens „RSALuxembourg S. A.“, kuris pagal subrogaciją reikalavimo teisę perėmė iš gaisro metu nukentėjusio asmens „Futech BVBA“, savarankiskam reikalavimui. Įvykiui atsitikus Belgijos Karalystėje nukentėjusio trečiojo asmens, kuris yra Belgijos rezidentas, reikalavimui turėtų būti nustatoma taikytina teisė *ex officio* (pagal pareigas). Apeliacinės instancijos teismas, nukentėjusio trečiojo asmens savarankiskam reikalavimui dėl ieškinio senaties termino praleidimo taikydamas Lietuvos teisę, pažeidė TPVCPADĮ 16 straipsnio 1 dalį, kuri nukreipia į eismo įvykio valstybės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus. TPVCPADĮ 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip apimanti ir eismo įvykio valstybės ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas, kai reikalavimus civilinės atsakomybės draudimui teikia nukentėjęs trečiasis asmuo arba jo teisės pagal subrogaciją perėmęs draudikas. Belgijos Karalystės teisėje ieškiniams, kylantiems iš transporto priemonių valdytojų privalomų civilinės atsakomybės draudimo sutarčių, yra taikomas 3 metų ieškinio senaties terminas draudėjų teikiamiems ieškiniams ir 5 metų senaties terminas eismo įvykiuose nukentėjusių asmenų teikiamiems ieškiniams. Belgijos Karalystės teisinis reguliavimas dėl eismo įvykiuose padarytos žalos kompensavimo galimai leidžia pažeistų teisių gynimo tikslu teikti ieškinius kaltininkui delikto pagrindu ir (ar) pateikiant ieškinius kaltininko civilinės atsakomybės draudimui, o tuo šis reguliavimas gali skirtis nuo Lietuvoje įtvirtinto teisinio reguliavimo ir jo pagrindu susiformavusios teismų praktikos.
- 26.2. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-43-706/2016) suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos, supainiojęs sąvokas „nukentėjęs trečiasis asmuo“ ir „draudėjas“. Išaiškinimai dėl ieškinio senaties pradžios yra pateikti ir taikytini toms situacijoms, kai pretenziją ir po to ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo draudimui pateikia nukentėjęs trečiasis asmuo. Šio ginčo atveju ieškinyje buvo pateiktas draudėjo, kuris yra civilinės atsakomybės draudimo sutarties šalis, TPVCPADĮ, kurio 19 straipsnio 1 ir 2 dalis aiškina kasacinis teismas, net nereglementuoja nei draudėjo teisių gauti iš savo civilinės atsakomybės draudiko draudimo išmoką, nei nustato tokios išmokos gavimo procedūras ar tokių procedūrų prielaidas. Apeliacinės instancijos teismas ieškovei, kuri yra draudėja, nepagrįstai suteikė nukentėjusio trečiojo asmens teisinį statusą ir tuo pagrindu sprendė apie ieškinio senaties pradžią ir pabaigą. Ieškovė dėl prastos turtinės padėties nėra atlyginusi nukentėjusiems tretiesiems asmenims žalos, todėl neturi subjektinės teisės gauti draudimo išmoką (Draudimo įstatymo 110 straipsnio 1 dalis), o tai reiškia, kad atsakovės ADB „Gjensidige“ pateiktas atsisakymas mokėti draudimo išmoką, nesant ieškovės subjektyvių teisių gauti draudimo išmoką pažeidimo, negali pradėti ieškinio senaties terminų skaičiavimo.
- 26.3. Apeliacinės instancijos teismas neįvertino prieš draudėją prasidėjusių teismo procesų įtakos ieškinio senaties termino skaičiavimui. Apeliacinės instancijos teismo nutartimi konstatavus, kad trečiasis asmuo ir ieškovė yra praleidę ieškinio senaties terminą, ieškovė pateko į itin nepalankią ir sudėtingą teisinę situaciją. Esant teisiniams ginčams prieš ieškovę Belgijos teismuose, atsakovė ADB „Gjensidige“ pateikė atsisakymus mokėti draudimo išmokas tiek „RSALuxembourg S. A.“, tiek ieškovei; yra ignoruojamos nukentėjusių trečiųjų asmenų teisės gauti draudimo išmoką, ypač atsižvelgiant į aplinkybę, kad ieškovė nebus finansiškai pajėgi atlyginti žalą, pažeidžiami ir ieškovės įstatymo saugomi interesai, nes visa nuostolių našta, nepaisant to, kad buvo sudaryta draudimo sutartis, tenka jai. Situacijos, kai dėl eismo įvykio draudėjui teisme yra iškelta baudžiamoji, administracinė ar civilinė byla, yra reglamentuojamos TPVCPADĮ 19 straipsnio 2 dalyje. Visais atvejais, kai draudėjo atžvilgiu bet kokia teiseną yra prasidėjęs teismo procesas, bet koks draudiko atsisakymas mokėti išmoką iki šių procesų pabaigos priimant galutinį ir neskundžiamą teismo sprendimą nepradedą ieškinio senaties terminų skaičiavimo. Teismo procese vykstant ginčams dėl draudėjo kaltės eismo įvykyje, civilinės atsakomybės fakto ir žalos dydžio, nėra net atsiradusi draudiko teisinė pareiga mokėti išmoką. Apeliacinės instancijos teismo išvada, kad nukentėjęs trečiasis asmuo praleido ieškinio senaties terminą, yra neteisėta, nes priimta pažeidžiant TPVCPADĮ 19 straipsnio 2 dalies nuostatas. Tokios pat pozicijos kitos rūšies civilinės atsakomybės privalomų draudimo sutarčių atvejais laikosi ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2020 m. spalio 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-281-1075/2020. Iki tol, kol užsienio valstybėje nėra pasibaigę draudėjo atžvilgiu pradėti teismo procesai arba taikinimo procedūros, negali būti laikoma, kad draudėjas sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių pažeidimą dėl atsisakymo mokėti draudimo išmoką.
27. Atsakovė „Tokio Marine Kih Insurance Limited“ ir tretieji asmenys „RSA Luxembourg S. A.“ bei „Futech BVBA“ prisideda prie ieškovės kasacinio skundo.
28. Atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą atsakovė ADB „Gjensidige“ prašo jį atmesti, panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutarties dalį, kuria byla dėl ieškovės ir trečiojo asmens „RSALuxembourg“ S. A. reikalavimų atsakovei ADB „Gjensidige“ perduota pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, ir palikti galioti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. liepos 9 d. dalinį sprendimą; priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinas grindžiamas šiais argumentais:
- 28.1. Šioje byloje reikalavimus pagal TPVCPAD sutartį draudimui, veikiančiam Lietuvoje, reiškia draudėjas ir trečiojo nukentėjusio asmens draudikas „RSALuxembourg S. A.“. Taigi, jei byloje būtų nustatyta kokia nors draudiko pagal TPVCPAD sutartį prievolė (su kuo atsakovė ADB „Gjensidige“ kategoriškai nesutinka), ji būtų nustatyta ir kiltų tik iš TPVCPAD sutarties, kadangi draudiko pareiga atlyginti žalą nukentėjusiam trečiajam asmeniui kiltų ne iš šiam padarytos žalos, o iš draudiką ir ieškovę siejančios privalomojo draudimo sutarties. CK 1.37 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad draudimo sutartims taikoma valstybės, kurios teritorijoje yra draudiko nuolatinė gyvenamoji ar verslo vieta, o nekilnojamojo daikto draudimo atveju – valstybės, kurios teritorijoje yra daiktas, teisė. Draudimo įstatymo 134 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos kolizinės normos ir privalomojo draudimo sutartims taikytina teisė, t. y. privalomojo draudimo sutartims taikoma Europos ekonominės erdvės valstybės, kuri nustato pareigą sudaryti draudimo sutartį, teisė. Pareigą ieškovei sudaryti TPVCPAD sutartį įtvirtina Lietuvos Respublikos teisė. Draudimo sutartims taikytina teisė apima visas Lietuvos materialiosios teisės normas pradedant nuo TPVCPAD sutarties sudarymo, įsigaliojimo iki vykdymo, nutraukimo, pasibaigimo, įskaitant klausimus dėl senaties instituto taikymo. TPVCPADĮ 16 straipsnio 1 dalies nuostata nėra kolizinė, minėta norma nepanaikina ir nepakeičia ne CK 1.37 straipsnio 6 dalies nuostatos, nei Draudimo įstatymo 134 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl privalomo draudimo sutartims taikytinos teisės; ji aiškintina sistemškai su kitomis TPVCPADĮ nuostatomis. TPVCPADĮ 11 straipsnio 3 dalies, 14 straipsnio 3 dalies sisteminis vertinimas vienareikšmiškai patvirtina, kad tik klausimui dėl draudimo sumų ir žalos dydžio nustatymo spresti atsižvelgiama į tos valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus, tačiau konkrečiai Lietuvoje sudarytos TPVCPAD sutarties sudarymo, įsigaliojimo ir galiojimo, vykdymo, senaties ir kitus klausimus reguliuoja išimtinai TPVCPADĮ ir kiti Lietuvos teisės aktai, kadangi būtų nelogiška, jevieneje ES valstybėje narėje sudarius TPVCPAD sutartį, jos sudarymui, įsigaliojimui, galiojimui ir vykdymui, įskaitant senaties klausimus, būtų taikomos kitos ES valstybės narės privalomąjį draudimą reglamentuojančios teisės normos.

28.2. Pagal civilinės atsakomybės draudimo sutartį tiek draudėjas, tiek nukentėjusių trečiųjų asmenų teisės pažeidžiamos tada, kai draudėjas ir (arba) nukentėję tretieji asmenys sužino apie tai, kad draudikas priėmė sprendimą nemokėti draudimo išmokos nukentėjusiems tretiesiems asmenims. Nepagrįstas kasacinio skundo teiginys, jog būtų nagrinėjama teismai supainiojo draudėjo ir nukentėjusio trečiojo asmens sąvokas, nes kasacinio teismo 2016 m. vasario 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-43-706/2016 suformuluotos teisės aiškinimo ir taikymo taisyklės yra universalios, taikytinos tiek draudėjui, tiek nukentėjusiam trečiajam asmeniui, jos siejamos su ieškinio senaties skaičiavimo pradžia, kad tam tikrai prievolei įvykdyti yra nustatyti terminai. Ieškovė, formuluodama ieškinio reikalavimus, labai detalai paaiškino ir nurodė, kad ji sužinojo iš draudikės (atsakovės ADB „Gjensidige“), jog ši draudimo išmokos nemokės; ieškovė laikė, kad toks draudikės sprendimas yra neteisėtas ir nepagrįstas, todėl pateikė ieškinį šioje byloje. Jei po konkretaus įvykio, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, draudėjas sužino, kad draudikas nukentėjusiems tretiesiems asmenims atsisakė atlyginti žalą pagal civilinės atsakomybės draudimo sutartį, tai reiškia, jog būtent nuo to momento jau yra pažeistos tiek draudėjo teisė reikalauti, kad draudikas už jį pagal civilinės atsakomybės draudimo sutartį atlygintų nukentėjusiems tretiesiems asmenims jo padarytą žalą ir tokiu būdu apsaugotų jo turtinį interesą, tiek nukentėjusių trečiųjų asmenų teisės pagal civilinės atsakomybės draudimo sutartį, nes nukentėję tretieji asmenys, negavę žalos atlyginimo iš draudiko, kreipiasi su pretenzijomis į patį draudėją ir pan., o ne nuo tada, kaip bando nepagrįstai teigti ieškovė, kai draudėjas atlygina žalą tretiesiems nukentėjusiems asmenims. Draudimo įstatymo 110 straipsnio 1 dalis nedetaliauja ir neapriboja asmenų rato, kas konkrečiai turi teisę reikalauti, kad draudimo išmoka būtų išmokėta, nes tai priklauso nuo konkrečios situacijos.

28.3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-281-1075/2020 ir šios bylos faktinės aplinkybės yra nepanašios, skirtingos, be to, minėtoje byloje analizuojami su bankroto administratoriaus civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu susiję klausimai, todėl nėra pagrindo minėta nutartimi remtis; ja neformuluojama tokia teisės aiškinimo ir taikymo taisyklė, kokią nurodo ieškovė. Nurodytoje kasacinio teismo byloje draudikui nebuvo pareikšta jokia kita rašytinė pretenzija iki ieškinio pareiškimo tiesiogiai žalą padariusiam asmeniui, o iš karto pateiktas ieškinys žalą padariusiam asmeniui ir draudikas įtrauktas kaip trečiasis asmuo minėtoje byloje. Minėtos bylos situacija patvirtina, kad jei iki ieškinio pareiškimo žalą padariusiam asmeniui nukentėjęs trečiasis asmuo su jokiais pretenzijomis nesikreipė į žalą padariusio asmens draudiką, draudikas žalos neadministravo (nes į jį niekas nesikreipė) ir sprendimo nepriiminėjo, todėl ir negalima kalbėti apie nukentėjusio trečiojo asmens ar draudėjo teisių pažeidimą. Šioje byloje draudikas sprendimą dėl atsisakymo mokėti draudimo išmoką priėmė gerokai iki draudėjo ieškinio draudikui pateikimo. TPVCAPDĮ 16 straipsnio 4 dalyje nustatyti pretenzijos pareiškimo atsakingam draudikui mokėti išmoką terminai, bet ne ieškinio senaties terminai kreiptis į teismą dėl pažeistos teisės gynbos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-43-706/2016). Atitinkamai TPVCAPDĮ 19 straipsnyje nustatyti draudiko sprendimo priėmimo terminai, bet ne ieškinio senaties terminai. Būtent dėl to ir pasisakyta kasacinio teismo 2016 m. vasario 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-43-706/2016, ir tai reiškia, kad tiek draudėjui, tiek nukentėjusiam trečiajam asmeniui pagal TPVCAPD sutartį taikomas ir galioja tas pats vienerių metų ieškinio senaties terminas (CK 1.127 straipsnio 2 dalis, 1.125 straipsnio 7 dalis). Situacija ir jos vertinimas nesikeičia ir negali keistis, jei draudiko sprendimas dėl draudimo išmokos (ne)mokėjimo yra visiškai ar iš dalies priklausomas nuo sprendimo atitinkamoje byloje, kurioje sprendžiama dėl draudėjo civilinės atsakomybės sąlygų, nes tokiu atveju draudikas dar nebūna priėmęs sprendimo apskritai ir nėra pagrindo kalbėti nei apie draudėją, nei apie nukentėjusio trečiojo asmens teisių pažeidimą. Šioje byloje tokios situacijos nėra ir nebuvo, nes nėra abejonių dėl ieškovės civilinės atsakomybės sąlygų (tai aiškiai pripažino ir ieškovė ieškinyje) ir draudiko sprendimas nemokėti draudimo išmokos nepriklausė ir nepriklauso nuo atitinkamos baudžiamosios, administracinės ar civilinės bylos baigties, draudikas priėmė sprendimą nemokėti draudimo išmokos nesant teisminių ginčų. Tiek draudėjas, tiek tretieji asmenys yra juridiniai asmenys, kuriems taikomi didesni atidumo, rūpestingumo ir konkrečios situacijos įvertinimo reikalavimai, todėl jų teisės ir interesai negali būti suabsoliutinami kalbant apie ieškinio senaties institutą.

29. Atsakovė ADB „Gjensidige“ kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutarties dalį, kuria bylos dalis dėl ieškinio ir trečiojo asmens „RSA Luxembourg S. A.“ savarankiško reikalavimo šiai atsakovei perduota pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. liepos 9 d. dalinio sprendimo dalį, kuria ieškinyje ir trečiojo asmens „RSA Luxembourg S. A.“ savarankiškas reikalavimas šiai atsakovei atmetė; priteisti iš ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:

29.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties esmę, draudimo objektą (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalį, 3 straipsnio 1 dalis); pažeidė proceso teisės normas (Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalis, CPK 3 straipsnio 1, 5 dalys, 185 straipsnio 1 dalis), nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl precedentų vertinimo ir taikymo, pažeidė proceso teisės normas (CPK 185 straipsnio 1 dalis), reglamentuojančias įrodymų tyrimą ir vertinimą, nes selektyviai rėmėsi tik pavieniais įrodymais dėl pačios ginčo transporto priemonės (kad tai transporto priemonė, kad ji skirta kroviniams vežti, kad ji stovėjo aikštelėje tarp judėjimų, netirdamas ir neanalizuodamas byloje esančių ekspertų išvadų, kuriose techniniu požiūriu detalai paaiškinama, dėl ko kilo įvykis (gaissas) ir kaip konkrečiai tuo metu transporto priemonė buvo naudojama (pagal įprastinę ar neįprastinę transporto priemonės funkciją). Konkreti išvada apie tai, kad konkrečiu atveju konkreti transporto priemonė yra (ne)naudojama pagal įprastinę jos funkciją, gali būti daroma tik tada, kai, remiantis CPK 185 straipsnio 1 dalimi, yra detalai ištiriamos ir įvertinamos aplinkybės, kuriomis transporto priemonė buvo naudojama, tai akcentuoja ir ESTT panašaus pobūdžio byloje, bei tiksliai nustatomos konkrečios faktinės aplinkybės. Pavyzdžiui, vienoje iš panašių bylų ESTT aiškiai pasakė, kad „sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ neapima situacijos, kai su įvykiu susijęs žemės ūkio paskirties traktorius tuo momentu, kai vyko šis įvykis, buvo naudojamas ne pagal savo pagrindinę paskirtį kaip transporto priemonė, bet kaip darbo mašina, generuojanti varos jėgą, reikalingą, kad veiktų herbicidų purkštuvu siurblys“ (ESTT 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimas byloje C-514/16, 42 punktas). Apeliacinės instancijos teismas, nors ir minėjo šį ESTT sprendimą, tačiau nesigilino konkrečiai į šios bylos faktines aplinkybes, siekdamas nustatyti, ar transporto priemonės naudojimas atitiko įprastinę jos funkciją, tai lėmė neteisingos ir nepagrįstos nutarties priėmimą, nors teismas turi pareigą, nagrinėdamas bylas, vadovautis Europos Sąjungos teisminių institucijų sprendimais, preliminariais nutarimais Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir galiojimo klausimais ir tai daryti vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais (CPK 3 straipsnio 1, 5 dalys). Apeliacinės instancijos teismas be pagrindo sutapatino transporto priemonės naudojimą ne pagal įprastinę jos funkciją su teisių techninių įsipareigojimų nesilaikymu, visiškai nesigilindamas į ginčo įvykį ir jo esmę. Ginčo atveju transporto priemonės valdytojas sugalvojo transporto priemonės variklio generuojamą energiją panaudoti krovinio temperatūrai užtikrinti, nors toks transporto priemonės naudojimas nėra įprastas. Ginčo atveju transporto priemonės generuojama energija buvo panaudota kaip jėga (darbo jėga), reikalinga kitam veiksmui atlikti – atitinkamai temperatūrai užtikrinti, tai nėra įprasta transporto priemonės funkcija.

29.2. Tuo atveju, jei kasaciniam teismui kiltų abejonių kasaciniame skunde nurodytais klausimais, siekiant objektyviai ir tinkamai išspręsti šią bylą bei užkirsti kelią analogiškų nepagrįstų sprendimų priėmimui, įvertinant tai, kad nei kasaciniame teisme, nei ESTT nebuvo nagrinėta konkrečiai tokia byla, tikslinga spręsti dėl kreipimosi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo šioje byloje dėl 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (OL L 263, 2009, p. 11) 3 straipsnio išaiškinimo (dėl sąvokos „transporto priemonių eismas“). Jei kasacinis teismas nuspręstų kreiptis dėl prejudicinio sprendimo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismui teiktinas šis prašymas dėl prejudicinio sprendimo, kaip turi būti aiškinama Direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnio 1 pastraipa:

29.2.1. ar taip, kad minėtoje nuostatoje esanti sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ apima situaciją, kai su įvykiu susijusi transporto priemonė tuo momentu, kai įvyko šis įvykis, buvo naudojama siekiant generuoti jėgą (energiją), reikalingą krovinio temperatūrai užtikrinti transporto priemonei stovint (buvo naudojamas transporto priemonės variklio veikimas tuščiąja eiga

nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį (ekspertai nurodė, kad šis variklis nėra skirtas tokiam tikslui, nes jis nėra aušinamas tuščiosios eigos atveju, todėl perkaista));

29.2.2. ar taip, kad minėtoje nuostatoje esanti sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ neapima situacijos, kai su įvykiu susijusi transporto priemonė tuo momentu, kai vykdo šis įvykis, buvo naudojama siekiant generuoti jėgą (energiją), reikalingą krovinio temperatūrai užtikrinti transporto priemonei stovint (buvo naudojamas transporto priemonės variklio veikimas tuščiąja eiga nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį (ekspertai nurodė, kad šis variklis nėra skirtas tokiam tikslui, nes jis nėra aušinamas tuščiosios eigos atveju, todėl perkaista));

29.3. Ekspertai neišskyrė nei pirmųjų, nei paskutinių minėto laikotarpio valandų, o akcentavo visą ilgalaikį nepertraukiamą 34 valandų variklio veikimą tuščiąja eiga siekiant generuoti energiją, reikalingą temperatūrai užtikrinti. 34 valandų nepertraukiamas variklio veikimas tuščiąja eiga prasidėjo ir didžioji dalis minėto nepertraukiamo veikimo tenka laikotarpiui iki ginčo TPVCAPDĮ sutarties įsigaliojimo, tai reiškia, kad, net ir pripažinus, jog ginčo įvykis patenka į TPVCAPDĮ draudimo objektą (stuo atsakovė nesutinka), neteisėti veiksmai, lėmę žalą, prasidėjo ir didžioji jų dalis tenka laikotarpiui iki ginčo TPVCAPDĮ sutarties įsigaliojimo. Apeliacinės instancijos teismas šiuo aspektu nepagrįstai sutapatino atskiras civilinės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus su žala bei apskritai civilinę atsakomybę (visas jos sąlygas) pagal TPVCAPDĮ su žala, kaip atskira atsakomybės sąlyga Sisteminiis TPVCAPDĮ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo nuostatų aiškinimas patvirtina, jog pagal TPVCAPDĮ sutartį draudikas prisiima riziką ne už bet kokius draudėjo veiksmus, o tik už tuos, kurie buvo atlikti draudimo sutarties galiojimo metu, ir tik tuo atveju, jei transporto priemonė buvo naudojama pagal jos įprastinę funkciją. Šioje byloje gali būti formuluojama teisės aiškinimo ir taikymo taisyklė: jei įvykis patenka į TPVCAPDĮ draudimo objektą ir dalis draudėjo (transporto priemonės valdytojo) neteisėtų veiksmų, lėmusių žalą, atlikti negaliojant TPVCAPDĮ sutarčiai, kita dalis neteisėtų veiksmų, lėmusių žalą, atlikti galiojant TPVCAPDĮ sutarčiai, o žala atsirado galiojant TPVCAPDĮ sutarčiai ir ją lėmė abi veiksmų dalys (tėl iki, tiek po TPVCAPDĮ sutarties įsigaliojimo), draudiko atsakomybė pagal TPVCAPDĮ sutartį apskaičiuojama proporcingai TPVCAPDĮ sutarties galiojimui tenkančių draudėjo (transporto priemonės valdytojo) neteisėtų veiksmų daliai.

30. Atsiliepimu į atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinį skundą ieškovė prašo jį atmesti ir šia apimtimi Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartį palikti nepakeistą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

30.1. Kasaciniame skunde yra cituojama ESTT praktika nagrinėjamu klausimu, tačiau nėra pateikiami kokie nors kriterijai, kuriais remiantis būtų galima spręsti, ar šios bylos konkretus įvykis, sukėlęs žalą, kvalifikuotinas kaip žala, kilusi „transporto priemonių [eisme]“. ESTT praktikoje sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ yra neatsiejama susijusi su sąvoka „bet koks transporto priemonės naudojimas, kuris atitinka įprastą jos, kaip vežti skirtos priemonės, funkciją“. Kasaciniame skunde teigiama, kad ieškovės vairuotojo sprendimas automobilio variklio tuščiąja eiga sukeltą energiją panaudoti krovinio temperatūros režimui palaikyti neva yra prastas, neloģiškas ir neteisėtas, ir žala kilo dėl netinkamo (t. y. neįprasto) tęstinio transporto priemonės naudojimo. Pagal TPVCAPDĮ draudžiant transporto priemonių valdytojų civilinę atsakomybę, šia sutartimi suteikiama nukentėjusių trečiųjų asmenų draudimo apsauga visiškai nepriklausoma nuo draudėjo ar transporto priemonės valdytojo elgesio vertinimo nei techniniu, nei teisės (įskaitant kaltės teisinę prasmę) požiūriu. ESTT išskirta esminė transporto priemonės funkcija „vežti“ šiuolaikiniame automobilių eisme reiškia du dalykus: a) vežti žmones, įskaitant ir vairuotoją; ir b) vežti krovinius (bagažą). Žmonių ar krovinių vežimas gali reikalauti ir tam tikro temperatūros režimo. Iš to išplaukia išvada, kad žmonių ir (ar) krovinių su temperatūros režimu vežimas tikrai turi būti pripažintas įprasta transporto priemonės naudojimo funkcija. Ginčo bylos atveju ieškovės transporto priemonė stovėjo su įjungtu varikliu ir tas stovėjimas vyko vairuotojui darant privalomą ilgalaikę kasavatinę pertrauką darbo, vežant krovinius, procese. Pagrindinis kasacinio skundo argumentas yra susijęs su tuo, kad ieškovės transporto priemonė su įjungtu varikliu buvo palikta stovėti siekiant palaikyti gabenamo krovinio temperatūros režimą ir atsakovė daro paralelę su ESTT 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimu, priimtu byloje C-514/16 *Rodrigues de Andrade*, tačiau ginčo bylos situacija iš esmės skiriasi nuo šios ESTT nagrinėtos bylos. Šioje byloje negalima nustatyti, kad ieškovės transporto priemonė buvo pastatyta aikštelėje su įjungtu varikliu, kai buvo daroma pertrauka krovinio vežimo procese, o tai reiškia, kad ji buvo naudojama kaip krovinio vežimo priemonė ir tai atitiko įprastą šios transporto priemonės funkciją, nes stovėjimas ir nejudėjimo laikotarpis yra natūralūs ir būtini etapai, kurie sudaro jos, kaip transporto priemonės, naudojimo dalį. Ekspertų nustatyta žala sukėlusio gaisro labiau tikėtina priežastis yra tiesiogiai susijusi su dirbančiu varikliu ir jo perkaitimu arba kitais variklio ar kitų transporto priemonės sistemų gedimais, tai patvirtina, kad įvykio kilmė atitinka transporto priemonės apibrėžtį ir nėra būtina nustatyti nei konkrečios transporto priemonės detalės, sukėlusios įvykį, defektą, nei transporto priemonės detalės užtikrinamą funkciją. Kasaciniame skunde siekiama įtikinti, kad variklio darbas tuščiąja eiga siekiant užtikrinti temperatūros režimą laikymosi turi būti prilygintas transporto priemonės, kaip darbo mašinos, naudojimui. Tokia pozicija yra visiškai nepagrįsta ir neatitinka suformuotos teismų praktikos. ESTT 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimo, priimto byloje C-514/16 *Rodrigues de Andrade*, 40 punkte nurodomi kriterijai, kuriais remiantis galima atriboti transporto priemonės naudojimą eisme nuo transporto priemonės, kaip darbo mašinos, naudojimo. Šiuos kriterijus tiksliai iliustruoja faktinės ESTT nagrinėtos bylos aplinkybės, kad traktoriaus variklis buvo naudojamas kaip įrenginys, generuojantis varos jėgą, reikalingą, kad veikų jame įmontuotas herbicidų, skirtų vynuogėms purkšti, purkštuvu siurblys. Akivaizdu, kad augalų purškimas herbicidais jokiais loģiniais, funkciniais ar techniniais ryšiais nėra susijęs su įprastine transporto priemonės funkcija vežti žmones ar krovinius. Ginčo bylos kontekste veikiančio variklio funkcija užtikrinti krovinio temperatūros režimą yra vykdoma transporto priemonei judant, stovint kelių grūstyse, sustojant trumpalaikiams sustojimams ar sustojant nakčiai arba ilgalaikiam stovėjimui, o aplinkybės, ar variklis veikia tuščiąja eiga ar su apkrovomis, sprendžiant klausimą dėl įprastinės transporto priemonės funkcijos, jokios teisinės reikšmės neturi, kadangi toks kriterijus nėra nurodytas ginčo teisinį santykį reglamentuojančiuose teisės aktuose. Šio ginčo kontekste transporto priemonės stovėjimas su tuščiąja eiga veikiančiu varikliu, siekiant palaikyti vežamo krovinio temperatūros režimą, negali būti kvalifikuojamas kaip transporto priemonės, kaip darbo įrankio, naudojimas, nes krovinio vežimas *per se* (savaimė) yra transporto priemonės, skirtos kroviniui vežti, įprasta funkcija.

30.2. TPVCAPDĮ pateiktas specifinių civilinės atsakomybės draudimo sutarčių teisinis reguliavimas *yr dēx specialis* (specialioji norma) Draudimo įstatymo atžvilgiu, todėl kasaciniame skunde nurodomas Draudimo įstatymo 108 straipsnio taikymas galimas tik tuo atveju, jei TPVCAPDĮ nėra atitinkamos teisės normos. TPVCAPDĮ pagrindu sudarytoje sutartyje „triggeris“ nustatomas pagal įstatyme statytą draudžiamojo įvykio formulavimą ir jo požymius bei apdraustos rizikos tapimo tikrove mechanizmo aprašymą. TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje pateikta draudžiamojo įvykio apibrėžtis yra neišsami ir nerodanti apdraustos rizikos tapimo tikrove mechanizmo, todėl civilinės atsakomybės draudiko atsakomybės už dėl įvykio atsiradusią žalą momentas turi būti nustatomas taikant sisteminę teisės normų aiškinimą. TPVCAPDĮ normų analizė rodo, kad apdraustos rizikos tapimo tikrove, ty. draudžiamojo įvykio atsiradimo, momentas sutampa su žalos nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarymo momentu, pagal TPVCAPDĮ teisinį reguliavimą yra įtvirtintas veiksmas (neveikimo) atlikimo momento triggeris (angl. *act committed trigger*), nustatantis, kad už žalą atsako tas civilinės atsakomybės draudikas, kurio sutarties galiojimo metu žala lėmusi priežastis, kaip žmogaus valinis aktas, pasireiškė materialiai pasaulyje. Nereikia įrodinėti, kad pats savaimė transporto priemonės palikimas su įjungtu varikliu nėra joks neteisėtas ar pavojų keliantis veiksmas, pvz., visuotinai žinoma, kad Sibirės Sibire žiemą apskritai transporto priemonių varikliai nėra išjungiami. Palikęs transporto priemonę su įjungtu varikliu, ieškovės vairuotojas privalėjo prižiūrėti ir kontroliuoti veikiančius mechanizmus, o kilus pavojui, imtis priemonių šiam pavojui pašalinti, tačiau to nepadarė, t. y. žalos atsiradimo priežastimi yra laikytinas neteisėtas ieškovės vairuotojo neveikimas. Byloje nėra įrodymų, kada konkrečiai transporto priemonės mechanizmai pradėjo veikti netinkamai, bet tiksliai žinoma, kad draudimo sutartis įsigaliojo 2017 m. sausio 22 d. 00.00 val., o gaisras kilo 2017 m. sausio 22 d. apie 8 val. Šios aplinkybės, nesant priešingų įrodymų, leidžia teigti, kad ieškovės transporto priemonės mechanizmų netinkamas veikimas, kai kilo realus pavojus, kurį pašalinti aktyviais veiksmais privalėjo ieškovės vairuotojas, galėjo įvykti netrukus iki gaisro išplitimo, tačiau tuo metu neabejotinai galiojo draudimo sutartis. Tai reiškia, kad atsakovė ADB „Gjensidige“ yra atsakinga už gaisro, kilusio ieškovės transporto priemonėje, padarinius ir privalo mokėti draudimo išmoką.

31. Atsiliepimu į atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinį skunda atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ prašo jį atmesti ir skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutarties dalį palikti nepakeistą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 31.1. Lietuvos apeliacinis teismas tinkamai aiškino TPVCAPDĮ nuostatas, teisėtai ir pagrįstai konstatavo, kad kilęs įvykis patenka į transporto priemonių eismo sąvoką ir į privalomojo transporto priemonių valdytojų draudimo taikymo objektą. ESTT yra suformavęs nuosekliai praktiką, kaip turi būti aiškinama sąvoka „transporto priemonių eismas“, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad sprendžiant, ar įvykis kvalifikuotinas kaip transporto priemonių eismo įvykis, kuriam gali būti taikoma privalomojo draudimo apsauga, esminę reikšmę turi ne vieta, kurioje įvykis įvyksta, bet funkcija, pagal kurią transporto priemonė tuo metu yra naudojama. Jeigu transporto priemonės naudojimas atitinka įprastą jos funkciją – *a fortiori* (tuo labiau) tai apima eismo keliais atvejus, tačiau jais neapsiriboja. Sisteminis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, ESTT išaiškinimų ir konkrečiai ESTT 2019 m. birželio 20 d. sprendime byloje C-100/18 pateiktos išvados leidžia tinkamai įvertinti ginčo situaciją ir nustatyti, kad kilęs įvykis patenka į transporto priemonių eismo sąvoką.
- 31.2. ESTT yra išdėstęs poziciją dėl aplinkybių, kai eismo įvykis įvyko ne aikštelėje, transporto priemonė nejudėjo, transporto priemonė įvykio metu vykdė darbinę funkciją, vertinimo. Šie išaiškinimai gali būti ir buvo pritaikyti vertinant civilinės bylos aplinkybes. Remiantis tuo, nėra būtinybės teismui kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.
- 31.3. Vadovaujantis TPVCADĮ ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, eismo įvykis yra suprantamas kaip konkretus juridinis faktas, kuriam kilus atsiranda civilinė atsakomybė. Ieškovės civilinė atsakomybė už ginčo įvykį atsirado ne sustojus aikštelėje ir palikus veikti vilkiko variklį tuščiąja eiga, bet būtent kai dėl kilusio gaisro buvo sugadintas tretiesiems asmenims priklausantis turtas. Dėl to draudžiamasis įvykis kilo jau galiojant draudimo sutarčiai, sudarytai su atsakove ADB „Gjensidige“.
32. Atsiliepimu į atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinį skundą tretieji asmenys „RSALuxembourg S. A.“ ir „Futech BVBA“ prašo jį atmesti; atmesti šios atsakovės prašymą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo pateikimo; suteikti galimybę proceso dalyviams pateikti nuomonę dėl klausimų, kurie būtų teikiami Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dėl prejudicinio sprendimo pateikimo; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 32.1. Jokiuose byloje patektuose įrodymuose, *inter alia* (be kita ko), ekspertų išvadose, nėra nurodoma, jog transporto priemonė nebuvo naudojama pagal jos funkciją. Byloje susiklosčiusi faktinė situacija bei ESTT teismų praktika įrodo, jog apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad transporto priemonės naudojimas ginčo atveju atitinka įprastinę transporto priemonės funkciją. Kaip matyti iš ESTT praktikos, sąvoka „transporto priemonių eismas“ aiškinama plačiai. Todėl siaurinamasis aiškinimas nurodant, kad 34 val. trukęs variklio veikimas tuščiąja eiga nelaikytinas įprastiniu transporto priemonės naudojimu, o laikytinas veikimu kaip darbo mašinos, neatitinka ESTT praktikos. Byloje nėra ginčo, jog transporto priemonė yra skirta kroviniams, kuriems reikalingas šaldymo (temperatūrinis) režimas, gabenti. Kaip ir yra įprasta tokioms priemonėms, transporto priemonės (prikabos) šaldymas nuo variklio buvo įdiegtas dar gamykloje gaminant transporto priemonę. Transporto priemonėje nebuvo atlikta jokių techninių modifikacijų, t. y. šaldymo režimas yra įdiegtas visose tokio tipo transporto priemonėse. Atsakovė ADB „Gjensidige“ pateikia prieštarigus argumentus ir prieštarauja pati sau. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai rėmėsi aiškia ESTT praktika.
- 32.2. Kasaciniame skunde atsakovė cituoja ESTT praktiką teigdama, esą apeliacinės instancijos teismas nuo jos nukrypo, taip pripažįsta, kad ESTT praktika yra pakankama ir aiški, kad jaremiantis būtų galima išnagrinėti šią bylą. Trečiųjų asmenų vertinimu, prašymo kreiptis į ESTT dėlprejudicinio sprendimo priėmimo tikslas yra siekis vilkinti bylos išnagrinėjimą. Atsakovės nurodomi ESTT užduotini klausimai yra nekorktiški bei netinkami. Tikslų įvykio priežastis nėra iki galo aiški, nors labiausiai tikėtina, kad įvykis kilo dėl variklio veikimo ilgą laiką tarpą, todėl negalima ESTT pateikti kategoriško teiginio dėl žalos priežasties. Atsakovės klausimuose nenurodoma, kad tokio tipo transporto priemonėse šaldymo funkcija yra gamykliškai įdiegta, transporto priemonė niekaip netobulinta, nors ši aplinkybė yra esminė; klausimai formuluojami iškart darant prielaidą, jog transporto priemonė veikė kaip darbo mašina, vartojant net ESTT praktikos formuluotes.
- 32.3. Atsakovė ADB „Gjensidige“ apskritai negali remtis aplinkybe dėl draudimo sutarties galiojimo, draudikų atsakomybės paskirstymo, nes šia aplinkybe nesirėmė atsisakydama išmokėti draudimo išmoką. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pripažinta, kad Draudimo įstatymo 98 straipsnis užkerta kelią draudikui, atsisakiusiam mokėti draudimo išmoką vienu pagrindu, draudėjui šio atsisakymo pagrįstumą užginčijus teisme, papildomai nurodyti dar kitus pagrindus, kuriais jis nesirėmė atsisakydamas mokėti draudimo išmoką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2k-3-397-248/2016). Antra, teisės aktai draudžiamojo įvykio apibrėžimą sieja su paties draudžiamojo įvykio faktu, o ne su priežastimi, lėmusių draudžiamojo įvykio atsiradimą, prasidėjimu. Atsakovės ADB „Gjensidige“ kasaciniame skunde pateikiama draudimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų interpretacija yra neteisinga ir iškreipia civilinės atsakomybės draudimo santykių teisinio reglamentavimo esmę bei paneigia jo paskirtį. Vienas pagrindinių TPVCAPD reglamentavimo tikslų yra garantuoti eismo įvykio metu nukentėjusių ir patyrusių žalą trečiųjų asmenų nuostolių atlyginimą.
- 32.4. Apeliacinės instancijos teismas tyrė bei analizavo visus byloje pateiktus įrodymus, įskaitant ekspertų išvadas, visų proceso dalyvių pateiktus įrodymus bei paaiškinimus. Kasaciniame skunde nulyta esminę reikšmę turinti aplinkybė, jog jokiuose byloje patektuose įrodymuose, *inter alia* (be kita ko), ekspertų išvadose, nebuvo padaryta kategoriška išvada, kad transporto priemonės variklis nebuvo skirtas krovinių temperatūrai palaikyti ar tuo labiau kad transporto priemonė veikė ne pagal įprastinę funkciją; jokiame byloje patektose ekspertų išvadose nėra nurodoma, jog ADB „Gjensidige“ neturi mokėti draudimo išmokos; apeliacinės instancijos teismas analizavo argumentus, susijusius su draudimo sutarties įsigaliojimu, ir dėl jų pasisakė. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymų vertinimą bei įrodinėjimą, be kita ko, nepažeidė ir teisės normų, reglamentuojančių sprendimo turinį, skundžiamoje nutartyje pateikė detalius argumentus, pagrindžiančius, jog transporto priemonė buvo naudojama pagal įprastinę paskirtį.
33. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. liepos 9 d. dalinį sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartį; priimti naują sprendimą – ieškovės ieškinį atsakovei „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ atmesti; priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
- 33.1. Bylą nagrinėję teismai peržengė ginčo nagrinėjimo ribas, nes nepagrįstai modifikavo draudimo sutarties apimtį nesant tam pagrindo, ieškovės valios pripažinti atitinkamą draudimo sutarties sąlygą negaliojančia, savo išvadomis faktiškai išaiškino draudimo sutarties 18.6 punktą taip, kad ši nuostata buvo prilyginta negaliojančiai. Draudimo sutartis buvo sudaryta tarp verslininkų, todėl teismai neturėjo kompetencijos spręsti dėl klausimų, kurių ieškovė nebuvo iškėlus.
- 33.2. Teismai netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas dėl sutarties aiškinimo pasiūliusios šalies nenaudai, suabsoliutino draudėjo ketinimus ir nesiaiškino draudiko ketinimų dėl draudimo sutarties sudarymo, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos. Atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ lūkesčiai sudarant ir aiškinant CMR draudimo sutartį buvo konkreti draudimo apsauga už atitinkamą kainą, o ne visos įmanomos draudimo apimties dėl visų trečiųjų asmenų patirtų nuostolių atlyginimas, kadangi tokia draudimo apsauga būtų taikoma visiškai kitokie reikalavimai ir didesnė kaina. Teismų atlikti draudimo sutarties aiškinimai, nevertinant šių draudiko lūkesčių, neatitinka sąžiningumo ir negali būti vertinami kaip tinkami ir pagrįsti. Kadangi šalių ketinimai dėl draudimo sutarties 18.6 punkto nesutampa, aiškinant šios nuostatos turinį, turėjo būti vertinamas jos rašytinis turinys. Draudimo sutarties 18.6 punkte yra aiškiai ir konkrečiai nurodyta, kad nedraudžiamaisiais laikomi tokie įvykiai, kai transporto priemonės eksploatavimą, naudojimą, valdymą reglamentuoja bet koks motorinių transporto priemonių draudimą reglamentuojantis teisės aktas. Teismai nevertino

rašytinio sutarties turinio, o rėmėsi vien subjektyviais ieškovės nurodytais ketinimais sudarant draudimo sutartį. Draudimo sutartimi ir papildomu susitarimu ieškovė nusipirko draudimo paslaugą, kurią galėtų pasinaudoti sugadinus arba praradus krovinį, nuosavybės teise priklausančių tretiesiems asmenims. Pažymėtina tai, kad ginčo situacijos atveju ieškovės gabentas krovinyne nebuvo sugadintas arba prarastas, todėl pagal CMR draudimo sutarties esmę draudžiamasis įvykis net nekilo. Lietuvos apeliacinis teismas pripažino, kad kilęs įvykis yra esmo įvykis, kuris patenka į TPVCAPI reguliavimo sritį. Dėl to yra akivaizdu, kad privalomasis draudimas skirtas būtent nuostoliams, kilusiems iš transporto priemonės naudojimosi ir valdymo, atlyginti, todėl kilęs įvykis patenka į CMR draudimo sutarties 18.6 punkte nustatytą išimtį.

- 33.3. Teismai nepagrįstai neaiškino ir netaikė materialiosios ir proceso teisės normų dėl užsienio teisės taikymo nustatant ieškinio senaties terminą bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos. Užsienio teisės taikymo pagrindą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisiniu santykiui (tarp jų ir ieškinio senaties terminui) nustato Hagos konvencija. Remiantis [CK 1.12](#) straipsnio 1 dalimi, pareiga taikyti, aiškinti užsienio teisę (šiuo atveju Belgijos Karalystės teisę) bei nustatyti jos turinį tenka teismui, kuris tai turi atlikti *ex officio*. Nepaisant nagrinėjamos civilinės bylos aplinkybių ir ieškovės pateiktų įrodymų, pirmosios instancijos teismas taikė ir aiškino ne Belgijos Karalystės, bet Lietuvos Respublikos teisę. Nors ieškovė ir trečiasis asmuo pirmosios instancijos teisme nenurodė Belgijos teisės normų, esant įstatymo pagrindu taikyti užsienio teisę, teismai turėjo užsienio teisę taikyti ir aiškinti *ex officio*. To nepadarę, nepagrįstai taikę Lietuvos teisę, teismai padarė nepagrįstą išvadą, kad ieškinyje ir savarankiškas reikalavimas atsakovei ADB „Gjensidige“ buvo pateikti praleidus vienerių metų ieškinio senatį.
- 33.4. Pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė proceso teisės normas, dėl to nepagrįstai priėmė dalinį sprendimą pagal [CPK 261](#) straipsnio 3 dalį. Trečiųjų asmenų patirtos žalos dydis yra aiškus, jį pirmosios instancijos teismas konstatavo ir daliniame sprendime. Civilinėje byloje neegzistuoja sąlygų, kurioms esant pirmosios instancijos teismas galėjo priimti dalinį sprendimą. [CPK 261](#) straipsnio 3 dalyje įtvirtintos normos atsiradimą galima sieti su 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, įgyvendinimo Lietuvoje – būtent privataus kaltinimo bylos dėl konkurencijos teisės pažeidimo yra didelės apimties.
34. Atsiliepimu į atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasacinį skundą ieškovė prašo jį atmesti ir šia apimtimi Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartį palikti nepakeistą; priteisti iš atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame procese, atlyginimą. Atsiliepinas grindžiamas šiais argumentais:
- 34.1. Ginčo įvykis patenka į CMR draudimo sutarties, kuriai taikoma Lietuvos teisė, objektą, todėl atsakovei „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kyla pareiga išmokėti draudimo išmokas. Šios atsakovės parengtos standartinės draudimo sutarties taisyklės, įtvirtinančios nedraudžiamuosius įvykius, vertintinos kaip vienpusiškos, ydingos ir iš esmės eliminuojančios ieškovei ir tretiesiems asmenims teikiamą draudimo apsaugą. Bylą nagrinėję teismai tinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisykles ir neperžengė ginčo ribų. [CK 6.193](#) straipsnio 2 dalyje įtvirtintas sisteminio sutarties aiškinimo principas; [CK 6.193](#) straipsnio 4 dalyje įtvirtinta *contra proferentem* taisyklė savo padariniais yra tarsi draudiko atsakomybė už neaiškiai suformuotą draudimo sutarties sąlygas, o taikant šią taisyklę atsižvelgiama į draudėjų ir potencialių naudos gavėjų pagrįstus lūkesčius dėl draudimo apsaugos (Keeton, R. E. *Insurance Law Rights at Variance with Policy Provisions*. Harvard Law Review. 1970, vol. 83 (5), p. 961–985). Teismų praktikoje taip pat pabrėžiama, kad draudimo sutarties, kaip ir kitų sutarčių, sąlygoms gali būti taikoma *contra proferentem* taisyklė, pagal kurią dviprasmiškos, neaiškios sutarties sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios šalies nenaudai. Ši šalis yra atsakinga už savo pasiūlytų sąlygų aiškumą ir nedviprasmiškumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-274-706/2016). Su atsakove „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ sudaryta CMR draudimo sutartimi buvo apdrausti draudėjos turiniai interesai, susiję su jos kaip vežėjos civiline atsakomybe tretiesiems asmenims. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ visiškai nepagrįstai atsisakė išmokėti draudimo išmoką remdamasi su ja sudarytos draudimo sutarties 18.6 punktu, kadangi ieškovės su atsakove ADB „Gjensidige“ sudaryta draudimo sutartis nepatenka į šiame punkte nurodytą išimtį. Atsižvelgiant į tai, kad šalių sutartyje nedraudžiamoji įvykio sąvoka yra apibrėžta neaiškiai, šiuo atveju, siekiant tinkamai taikyti CMR draudimo sutarties sąlygas, kilo jų aiškinimo būtinumas, todėl teismai privalėjo taikyti sutarčių aiškinimo taisykles, tai nelaikytina ginčo ribų peržengimu.
- 34.2. Pirmosios instancijos teismas, priimdamas dalinį sprendimą dėl ieškinio pagrindo, nepažeidė jokių proceso teisės normų. Savo apeliaciniame skunde atsakovė teigė, kad buvo pažeista ne [CPK 261](#) straipsnio 3 dalis, o šio straipsnio 1 dalis. Pagal savo turinį skundžiamas pirmosios instancijos teismo sprendimas yra dalinis sprendimas dėl ieškinio pagrindo, o ne dalinis sprendimas dėl dalies ieškinio reikalavimų ar dėl reikalavimo dalies pagrįstumo. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ nepagrįstai sutapatina patirtą žalą, kurios dydis iki galo nėra aiškus, su draudimo išmokomis, kurių dydis nustatomas, vadovaujantis draudimo sutarčių nuostatomis.
35. Atsiliepimu į atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasacinį skundą atsakovė ADB „Gjensidige“ prašo jį atmesti ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. liepos 9 d. dalinį sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutarties dalį, kurioje pasisakyta dėl atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ atsakomybės; priteisti iš atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinas grindžiamas šiais argumentais:
- 35.1. Teismai neperžengė bylos nagrinėjimo ribų, tinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas, nemodifikavo draudimo sutarties sąlygų. Analizuodami tiek CMR draudimo sutarties sąlygas, tiek šalių elgesį, tiek jų reikalavimus ir atskirtimus, teismai padarė atitinkamas išvadas dėl minėtos draudimo sutarties sąlygų aiškinimo ir taikymo. Tik teismas turi išimtinę prerogatyvą aiškinti ir taikyti teisę atsižvelgiant į konkrečios faktinės situacijos aplinkybes. Kasaciniame skunde nurodyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika nėra pagrindo remtis, nes bylą *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) nesutampa.
- 35.2. Jeigu CMR draudimo sutartimi ir papildomu susitarimu ieškovė nusipirko draudimo paslaugą, kurią galėtų pasinaudoti sugadinus arba praradusi krovinį, nuosavybės teise priklausančių tretiesiems asmenims, kyla klausimas, kam (kokių tikslų) buvo sudarytas papildomas susitarimas „Papildomas trečiosios šalies draudimas“, jei poiso formoje jau yra susitarta dėl apdraustojų veiklos – vežimas keliais – draudimo. Vertinant šią ir kitas minėtos draudimo sutarties sąlygas tiek objektyviau, tiek subjektyviau, sutarčių aiškinimo metodu, akivaizdu, kad pagal minėtą draudimo sutartį draudžiama ne tik vežėjo civilinė atsakomybė vežimo metu, bet taip pat apdrausta ir vežėjo atsakomybė dėl vežimo metu tretiesiems asmenims padarytos žalos atlyginimo.
- 35.3. Toks CMR draudimo sutarties 18.6 punkto formuluotės aiškinimas, kokį pateikia atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“, lemia, kad objektyviai ji niekada nemokėtų draudimo išmokos pagal papildomą susitarimą „Papildomas trečiosios šalies draudimas“, nes teisės aktai visada reglamentuoja motorinių transporto priemonių, valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą (t. y. visų motorinių transporto priemonių valdytojai privalo laikytis minėtų teisės aktų reikalavimų, tačiau tai nereiškia, kad visada automatiškai visi įvykiai, susiję su motorinėmis transporto priemonėmis, patenka į TPVCAID objektą ir į sąvoką „transporto priemonių eismas“ taip, kaip ji aiškinama ir taikoma ESTT praktikoje).
- 35.4. Atsižvelgiant į ginčo pobūdį, pareikštą reikalavimą bei reikalavimą reiškiantį subjektą, šioje byloje nebuvo ir nėra pagrindo kelti klausimo dėl užsienio teisės taikymo. Byloje nekvestionuojamas ieškovės atsakomybės dėl padarytos žalos klausimas; atvirkščiai, tiek tretieji nukentėję asmenys, tiek ieškovė (žalą padaręs asmuo) sutinka, kad būtent ieškovė yra visiškai atsakinga už sukeltą žalą; atitinkamai ieškovė, kaip draudėja pagal sudarytas abi draudimo sutartis, siekia, kad dėl ginčo įvykio atsiradusią žalą atlygintų atsakovės – draudikės, todėl akivaizdu, kad taikomos konkrečiai minėtų draudimo sutarčių atitinkamos nuostatos bei tos valstybės teisė, pagal kurią buvo

sudaryta atitinkama draudimo sutartis. 1971 m. gegužės 4 d. Hagos konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės būtų taikoma tik tuo atveju, jei nukentėjęs trečiasis asmuo reikštų reikalaviną tiesiogiai žalą padariusiam asmeniui ir tik tuo atveju, jei būtų laikoma, kad ginčo atveju transporto priemonė buvo naudojama pagal jos įprastinę funkciją ir jei nebūtų minėtoje konvencijoje nustatytų jos netaikymo išimčių. Šiuo konkrečiu atveju transporto priemonė nebuvo naudojama pagal jos įprastinę funkciją, todėl ginčo įvykis apskritai nepatenka į TPVCPD sutarties draudimo objektą.

- 35.5. Tiek draudėjui pagal TPVCPD sutartį, tiek nukentėjusiam trečiajam asmeniui pagal TPVCPD sutartį taikomas ir galioja tas pat vienerių metų ieškinio senaties terminas. Teismai pagrįstai aiškino ir taikė Lietuvos teisės normas dėl vienerių metų ieškinio senaties termino ir pagrįstai konstatavo, kad jis praleistas.
- 35.6. Teismai nepažeidė proceso teisės normų, reglamentuojančių dalinio sprendimo priėmimo pagrindus, sąlygas, nes sprenddami, kuris iš draudikų atsako, privilejo išspręsti ir visus kitus susijusius klausimus, t. y. ir dėl solidariosios atsakomybės (ne)buvimo, visų byloje dalyvaujančių asmenų reikalavimų ir atsikirtimų. Byloje yra ginčas ne tik dėl ieškinio pagrindų abiejų draudikų atžvilgiu, bet ir dėl žalos fakto ir jos dydžio, todėl akivaizdu, kad žala ir jos dydis šioje byloje yra neišskūs, nenustatyti ir nepatvirtinti, dėl šių klausimų taip pat tebevyksta ginčas.
36. Atsiliepimu į atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasacinį skundą tretieji asmenys „R S A Luxembourg S. A.“ ir „Futech BVBA“ prašo jį atmesti; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 36.1. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ visiškai ydingai bei nukrypdam nuo suformuluotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos aiškina sutarties uždaro principą, savo argumentais iš esmės paneigia teismo teisę aiškinti draudimo sutartis, esant ginčui dėl konkrečios sutarties sąlygos. Teismai nepripažino jokios CMR draudimo sutarties nuostatos negaliojančia, o tik išaiškino draudimo sutarties 18.6 punktą, vadovaudamiesi [CK 6.193](#) straipsnyje įtvirtintomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, o sutarties aiškinimo klausimus kėlė byloje dalyvaujantys asmenys. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ nepateikia jokių išsamių paaiškinimų, kaip draudimo sutartis turi būti aiškinama jos naudai ir kodėl neva teismai sutarčių aiškinimo taisykles pažeidė. Atsakovė pateikia tik išimtinai sau naudingą 18.6 punkto aiškinimą, kuris neatitinka nei sąžiningumo principo, nei tikrųjų šalių tikslų bei apskritai paneigia CMR draudimo sutarties papildomo susitarimo esmę. Sutarties formuluotė prieštarauja atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ teikiamam aiškinimui, esą draudimu buvo apdraustas tik krovinys – 1.2 punkte aiškiai įvardyta, kad draudimas yra taikomas trečiojo asmens patirtai žalai, susijusiai su mirtimi, kūno sužalojimu arba liga. Akivaizdu, kad ieškovė, sudarydama draudimo sutartį su abiem atsakovėmis, siekė kuo labiau apsaugoti savo interesus įvykus įvykiui, kurio metu bus padaryta žala tretiesiems asmenims. Tuo atveju, jei ieškovė būtų žinojusi, kad neva CMR draudimo sutartis ir papildomas susitarimas iš esmės nieko nedraudžia, akivaizdu, jog nebūtų investavusi papildomų lėšų ir apskritai nebūtų sudariusi tokios draudimo sutarties.
- 36.2. Teismai nenukrypo nuo susiformavusios teismų praktikos, kadangi ir lingvistiškai aiškinant draudimo sutarties 18.6 punktą akivaizdu, jog atsakovė jį aiškina netinkamai. Atsakovė akcentuoja tą aplinkybę, kad šalys yra verslininkės, tačiau ši aplinkybė nesuteikia pagrindo daryti išvadą, jog sutartis turi būti aiškinama atsakovės naudai ir juolab tokiu būdu, kaip nurodoma kasaciniame skunde. Būtent atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ yra profesionali draudimo rinkos dalyvė, todėl ji turėjo pareigą aiškiai surašyti draudimo sutarties sąlygas, kad dėl jų nekiltų jokių abejonių ir neaiškumų. Šiuo atveju, net jeigu sutarties 18.6 punkto nuostata ir nėra aiški (iš dalies dėl to, kad yra parengta anglų kalba, vadovaujantis Jungtinės Karalystės teise), labiausiai pagrįstas šios nuostatos aiškinimas būtų toks, kokį padarė ginčijamus sprendimus priėmę teismai. Ta aplinkybė, kad kai kurios sutarties sąlygos buvo derintos individualiai (t. y. sutarties priedai), nepaneigia fakto, jog sutartyje dauguma sąlygų buvo standartinės, *inter alia* 18.6 punktas, todėl yra aiškinamos ieškovės naudai. Iš kasaciniame skunde pateikiamo sutarties paaiškinimo bei pavyzdžių akivaizdu, jog pati atsakovė nesupranta, kaip tinkamai turi būti aiškinamas 18.6 punktas.
- 36.3. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai priėmė dalinį sprendimą dėl ieškinio pagrindo, nepažeisdamas proceso teisės normų: pagal abiejų atsakovių pateiktas pozicijas nagrinėjamu atveju byloje buvo kilęs ginčas tiek dėl to, kuris draudikas turi atlyginti trečiųjų asmenų patirtą žalą, tiek ir dėl žalos dydžio. Nagrinėjamu atveju neabejotinai užteko surinktų įrodymų, kad būtų galima išspręsti klausimą, kuris draudikas turi atlyginti žalą tretiesiems asmenims. Priėmus sprendimą dėl ieškinio pagrindo byla bus išnagrinėta ekonomiškiau bei greičiau. Priešingai nei teigia atsakovė, ji ir pati laikosi pozicijos, kad byloje nėra aiškus trečiųjų asmenų patirtos žalos dydis.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl reikalavimams išmokėti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmoką taikytinos teisės ir ieškinio senaties termino

37. Nagrinėjamoje byloje ieškovė ir trečiasis asmuo „R S A Luxembourg S. A.“ pareiškė reikalavimus priteisti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmokas dėl eismo įvykio, įvykusio Belgijos Karalystėje, metu padarytos žalos. Bylą nagrinėję teismai šiuos reikalavimus išsprendė, taikydami Lietuvos Respublikos teisę, be kita ko, ir ieškinio senaties termino pradžios momentui ir trukmei nustatyti. Ieškovė ir atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasaciniuose skunduose kelia klausimą dėl teismo pareigos šiems reikalavimams *ex officio* taikyti eismo įvykio vietos – Belgijos Karalystės – teisę.
38. Siekdama atsakyti į klausimą dėl ginčo santykiams taikytinos teisės, teisėjų kolegija visų pirma pažymi, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo atveju susiklosto kelios teisinių santykių grupės: 1) iš eismo įvykio (delikto) kylantys teisiniai santykiai tarp žalą padariusio asmens ir ją patyrusio asmens (nukentėjusiojo); 2) iš draudimo sutarties kylantys teisiniai santykiai, susiję su draudiko pareiga išmokėti draudimo išmoką dėl draudėjo nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos, jeigu dėl jos draudėjui kilo civilinė atsakomybė. Be to, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartiniai santykiai yra specifiniai daugiausia įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo nulemti teisiniai santykiai.
39. Eismo įvykiui įvykus kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, pirmos grupės (deliktiniais) teisiniais santykiams taikytina teisė nustatoma remiantis 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės (Reglamentas „Roma II“) 4 straipsnio nuostatomis – žalą padariusio asmens (draudėjo) atsakomybės pagrindas, apimtis, atleidimo nuo atsakomybės pagrindai, žalos vertinimas, asmenų, kurie turi teisę reikalauti žalos atlyginimo, nustatymas, senaties terminas ir kt. nustatomi pagal valstybės, kurioje atsirado žala, teisę. Kitaip tariant, eismo įvykio kaltininko civilinė atsakomybė kyla tam tikromis sąlygomis, kurias apibrėžia žalos atsiradimo (paprastai eismo įvykio) vietos valstybės teisė.

40. Tačiau draudiko pareiga atlyginti žalą nukentėjusiam asmeniui kyla ne iš šiam padarytos žalos, o iš draudiką su atsakingu draudėju siejančios sutarties. Teisiniai santykiai, susiklostę tarp pareiškusio reikalavimą atlyginti žalą nukentėjusio trečiojo asmens ir žalą padariusio asmens civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko, yra draudimo teisiniai santykiai, atsiradę iš draudimo sutarties vykdymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-444-611/2015; 2016 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-113-686/2016, 16 punktas). Taigi tokia žala atlyginama remiantis sutartine prievole, o tokiai prievolei taikytina teisė nustatoma pagal 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Reglamento „Roma I“) nuostatas. (ESTT 2016 m. sausio 21 d. sprendimas sujungtose bylose C-359/14 ir C-475/14, 54 punktas).
41. Reglamento „Roma I“ 7 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos taisyklės tiems atvejams, kai valstybė narė nustato pareigą apsidrausti nuo tam tikrų rizikų. Tokiais atvejais valstybė narė gali nustatyti, kad draudimo sutarčiai taikoma pareigą apsidrausti nustačiusios valstybės narės teisė.
42. TPVCAPDĮ 1 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad, kiek šis įstatymas nenustato kitaip, įstatymu reglamentuojamiems santykiams taikomos Draudimo įstatymo nuostatos, kurio 134 straipsnyje nustatyta privalomojo draudimo sutartims taikoma kolizinė taisyklė. Draudimo įstatymo 134 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad privalomojo draudimo sutarčiai taikoma Europos Sąjungos valstybės narės, kuri nustato pareigą sudaryti draudimo sutartį, teisė. TPVCAPDĮ 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apdrausti Lietuvos Respublikoje naudojamas transporto priemonės ir transporto priemonės, kurių įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje. Pagal TPVCAPDĮ 3 straipsnio 8 punktą, įprastinė transporto priemonių buveinės vieta yra teritorija tos valstybės, kurios nuolatinį ar laikiną valstybinį numerio ženklą turi transporto priemonė.
43. Byloje nustatyta, kad ginčo transporto priemonė buvo registruota Lietuvos Respublikoje, taigipareigą sudaryti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį nustato Lietuvos Respublikos teisė, todėl TPVCAPD sutarčiai nagrinėjamoje byloje taikytina Lietuvos Respublikos teisė.
44. Draudiko pareigos išmokėti nukentėjusiems asmenims draudimo išmokas egzistavimas ir šios prievolės apimtis glaudžiai susiję su atsakingų už žalą asmenų prievole atlyginti nukentėjusiems asmenims jų eismo įvykio metu patirtą žalą. Nors draudiko prievolė išmokėti draudimo išmoką dėl draudėjo padarytos žalos draudimo sutarties pagrindu (šiai prievolei taikoma Lietuvos Respublikos teisė), tačiau jos apimtis yra tokia, kokia už žalą yra atsakingas žalą padaręs asmuo (šiai prievolei taikoma Belgijos Karalystės teisė).
45. Nors šioje byloje vieną iš reikalavimų, grindžiamų draudimo sutartimi, reškia draudėjas draudikui, šiuo reikalavimu nėra siekiama prisiteisti draudimo išmoką savo naudai (pvz., susigrąžinti draudėjo nukentėjusiems išmokėtas pinigų sumas) – ieškovė reškia reikalavimą priteisti draudimo išmoką eismo įvykio metu nukentėjusių asmenų naudai. Ši aplinkybė nekeičia sutartinio prievolės išmokėti draudimo išmoką pobūdžio.
46. TPVCAPD ypatumas yra tas, kad draudimo sutartis, sumokėjus vieną (bendrą) draudimo išmoką, visą draudimo sutarties galiojimo terminą, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai draudimo sutarties galiojimo metu transporto priemonė yra kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, suteikia kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kokios reikalauja tos Europos Sąjungos valstybės narės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai, arba draudimo apsaugą pagal šį įstatymą, jei ši apsauga yra didesnė (TPVCAPDĮ 10 straipsnio 1 dalis 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB 26 konstatuojamoji dalis, 14 straipsnis). Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslas – užtikrinti nukentėjusiųjų per kelių eismo įvykius patirtos žalos atlyginimą, ir žalos atlyginimo sąlygos nebūtų pablogintos dėl to, kad jie eismo įvykio metu nukentėjo ne nuo toje šalyje registruotos transporto priemonės valdytojo.
47. Nagrinėjamu atveju draudiko (atsakovės ADB „Gjensidige“) prievolei išmokėti draudimo išmoką taikytino Lietuvos Respublikos TPVCAPDĮ 16 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad atsakingas draudikas arba Biuras moka išmoką, jeigu transporto priemonės valdytojui dėl padarytos žalos nukentėjusiam trečiajam asmeniui atsiranda civilinė atsakomybė. Išmoka mokama atsižvelgiant į tos valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo specifika lemia, kad nukentėjusio asmens teisės į draudimo išmoką įgyvendinimui gali turėti reikšmės valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai, kurie gali nustatyti visų pirma didesnę draudimo apsaugą (sumą) (žr. šios nutarties 46 punktą), tam tikras nukentėjusio asmens teises, pvz., kreiptis į žalos atlyginimo instituciją ar draudiko atstovą ir pan. Vis dėlto jau paties žodžio „atsižvelgti“ vartojimas teisės normoje suponuoja, kad ši teisės norma nenustato atskiros taikytinos teisės taisyklės, o tik įtvirtina pareigą įvertinti tas aplinkybes, kurios gali nulemti draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką nukentėjusiajam vykdymą. Ieškinio senaties terminų, taikytinų ginčams, kylantiems iš draudimo teisinių santykių, teisinis reguliavimas nėra tiesiogiai su draudimo išmokos išmokėjimu susijęs institutas, atitinkamai nėra specialiojo transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančių teisės aktų dalykas ir nagrinėjamoje byloje nėra įrodymų, jog draudimo išmokos išmokėjimui šiuo aspektu turi reikšmės aplinkybės, į kurias reikėtų atsižvelgti pagal valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus.
48. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju teismai tinkamai nustatė reikalavimams dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmokos taikytiną teisę ir pagrįstai vadovavosi ieškinio senaties instituto normomis, įtvirtintomis [CK 1.125](#) straipsnio 7 dalyje.
49. Teisėjų kolegija taip pat atmeta ieškovės kasacinio skundo argumentus, susijusius su ieškinio senaties termino pradžios momento nustatymu.
50. Pagal bendrąją ieškinio senaties termino eigos pradžios nustatymo taisyklę, įtvirtintą [CK 1.127](#) straipsnio 1 dalyje, ieškinio senaties terminas prasideda nuo teisės į ieškinį atsiradimo dienos, o teisė į ieškinį atsiranda nuo tos dienos, kurią asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą. Ši taisyklė taikoma tada, jeigu kitos [CK](#) normos arba kiti įstatymai nenustato kitokios ieškinio senaties terminų eigos pradžios skaičiavimo tvarkos ([CK 1.127](#) straipsnio 1 dalis). [CK 1.127](#) straipsnio 2–5 dalyse nurodytais atvejais ieškinio senaties terminų eigos pradžia tam tikriems reikalavimams pareikšti nustatoma remiantis objektyviais kriterijais. Tai yra [CK 1.127](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtintos bendrosios taisyklės išimtis. Tuo atveju, kai įstatymai nustato kitoki nei [CK 1.127](#) straipsnio 1 dalyje apibrėžtą ieškinio senaties termino eigos pradžios momentą, pagal jį ir turi būti nustatoma ieškinio senaties termino eigos pradžia.
51. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. vasario 29 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-43-706/2016](#), aiškindamas senaties termino skaičiavimo pradžios momentą TPVCAPDĮ kontekste, be kita ko, nurodė:
- 51.1. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nukentėjusiojo (trečiojo asmens pagal draudimo sutartį) teisė gauti draudimo išmoką iš draudiko reiškia, jog jis TPVCAPDĮ 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka turi pateikti pretenziją atsakingam draudikui ar jo atstovui dėl padarytos žalos tam, kad gautų informaciją iš atsakingo draudiko (jo atstovo), ar šis sutinka ar atsisako vykdyti sutartinę prievolę – išmokėti draudimo išmoką nukentėjusiajam (trečiajam asmeniui), ir atitinkamai galėtų spręsti, ar jo materialioji subjektinė teisė į draudimo išmoką ir jo TPVCAPDĮ saugomas interesus yra pažeisti (nutarties 35 punktas).
- 51.2. Kai atsakingas draudikas pažeidžia TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalyje nustatytą 30 dienų terminą arba TPVCAPDĮ 19 straipsnio dalyje nurodytu atveju – 3 mėnesių terminą išmokėti draudimo išmoką, t. y. nepiima jokie sprendimo ir (ar) nukentėjęs trečiasis asmuo negauna atsakingo draudiko atsakymo į pretenziją, praėjus nustatytam terminui pradedamas skaičiuoti vienerių metų ieškinio senaties terminas nukentėjusiam asmeniui kreiptis į teismą dėl, jo manymu, pažeistos teisės gauti draudimo išmoką (jos dalį). Šis terminas skaičiuojamas ta pačia tvarka, jeigu gaunamas atsakymas iš draudiko, bet netenkinama pretenzija ar ji tenkinama iš dalies, tačiau

nukentėjęs asmuo su tokiu atsakymu nesutinka (nutarties 48 punktas).

52. Teisėjų kolegija pažymi, kad šios ieškinio senaties termino skaičiavimo pradžios momento nustatymo taisyklės taikytinos nepriklausomai nuo to, ar pretenziją atsakingam draudikui pareiškia pats nukentėjęs trečiasis asmuo, ar draudėjas jo naudai. Minėta, kad ieškovė šioje byloje reiškia reikalavimą priteisti draudimo išmoką eismo įvykio metu nukentėjusių asmenų naudai. Byloje nustatyta, kad atsakovė ADB „Gjensidige“ 2018 m. kovo 7 d. atsisakė atlyginti trečiųjų asmenų patirtus nuostolius pagal ieškovės teiktą pretenziją, ieškinys pareikštas 2019 m. liepos 9 d.; trečiajam asmeniui „FUTECH BVBA“ ir jo draudikui „Royal Sun Alliance Insurance plc“ atsisakymas mokėti draudimo išmoką pateiktas 2017 m. spalio 18 d., o trečiasis asmuo „RSALuxembourg S. A.“ reikalavimą šioje byloje pareiškė 2019 m. rugsėjo 12 d. Atsižvelgdami į tai, bylą nagrinėję teismai pagrįstai pripažino, jog ieškovė ir trečiasis asmuo „RSALuxembourg S. A.“ yra praleidę vienerių metų ieškinio senaties terminą kreiptis su ieškiniu atsakovei ADB „Gjensidige“.
53. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismai, konstatavę ieškinio senaties praleidimo faktą, nesprenė, ar nėra pagrindo atmesti ieškovės pareikštą ieškinį ir trečiojo asmens savarankišką reikalavimą dėl pasibaigusio ieškinio senaties termino, taip pat nenustatė ir nevertino teisiskai reikšmingų aplinkybių, teikiančių pagrindą šį terminą atnaujinti.

Dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju įvykiu TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalies prasme

54. Byloje kilo ginčas dėl įvykio, kai ieškovės transporto priemonė, vykdant krovinio pervežimo užsakymą, sustojo privalomai poilsio pertraukai ir, vairuotojui palikus variklį veikti tuščiaja eiga nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį, transporto priemonėje kilo gaisras, pripažinimo draudžiamuoju eismo įvykiu. Apeliacinės instancijos teismas, priešingai nei pirmosios instancijos teismas, nurodytą įvykį pripažino draudžiamuoju. Kasacinį skundą pateikusi atsakovė ADB „Gjensidige“ nesutinka su apeliacinės instancijos teismo atliktu situacijos vertinimu. Atsakovės teigimu, apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino eismo įvykio sąvoką, pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties esmę, draudimo objektą (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalį, 3 straipsnio 1 dalį), pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymų tyrimą ir vertinimą (CPK 185 straipsnio 1 dalį), nesirėmė Teisingumo Teismo praktikoje pateiktais eismo įvykio sąvokos išaiškinimais. Teisėjų kolegijos vertinimu, tokie kasacinio skundo argumentai pripažintini nepagrįstais.
55. Pirmiau šioje nutartyje konstatuota, kad TPVCAPDĮ sutarčiai taikytina Lietuvos Respublikos teisė, taigi, turi būti vadovaujamas draudžiamuoju eismo įvykiu apibrėžtimi, nustatyta TPVCAPDĮ.
56. TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta draudžiamuoju įvykiu sąvoka – draudžiamasis eismo įvykis apibrėžiamas kaip eismo įvykis, kuriam įvykus pagal TPVCAPDĮ turi būti išmokama išmoka.
57. Aiškinant šios normos turinį svarbu pažymėti, kad TPVCAPDĮ nuostatomis yra įgyvendinta transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo santykių teisiniui reguliavimui Europos Sąjungos teisėje skirta 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo, kuria panaikintos ankstesnės penkios privalomojo draudimo direktyvos ir kodifikuotos jose įtvirtintos taisyklės.
58. Remiantis nuoseklia ESTT praktika, nacionalinis teismas, taikydamas nacionalinės teisės aktus, ypač nacionalinio įstatymo, priimto konkrečiai direktyvai (-oms) įgyvendinti, nuostatas, turi pareigą jas aiškinti kuo labiau atsižvelgdamas į susijusios direktyvos tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje nustatytas rezultatas (šiuo klausimu žr., be kita ko, ESTT 2005 m. kovo 10 d. sprendimo byloje *Vasiliki Nikoloudi prieš Organismos Tilepikoinonion Ellados AE*, C-196/02, 73 punktą; 2010 m. sausio 28 d. sprendimo byloje *Uniplex (UK) Ltd prieš NHS Business Services Authority*, C-406/08, 45, 46 punktus ir juose nurodytą praktiką). Taip pat turi būti atsižvelgta ir į atitinkamą ESTT praktiką, suformuotą aiškinant direktyvų, kurios įgyvendintos konkrečioje byloje taikytiniais nacionalinės teisės aktais, nuostatas.
59. ESTT formuoja nuoseklią praktiką, kaip turėtų būti aiškinama Direktyvos 72/166 3 straipsnio 1 dalyje, kurios turinys iš esmės atitinka Direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnio pirmos ir antros pastraipų turinį, įtvirtintasavarankišką Sąjungos teisės sąvoką „transporto priemonių [eismas]“:
- 59.1. sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ apima ne tik kelių eismo situacijas, t. y. eismą viešuosiuose keliuose, bet ir bet koki transporto priemonės naudojimą, kuris atitinka įprastą šios transporto priemonės funkciją (žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. sprendimo *Vnuk*, C-162/13, 59 punktą ir 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimo *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, 34 punktą);
- 59.2. šios sąvokos apimtis nepriklauso nuo teritorijos, kurioje motorinė transporto priemonė naudojama, savybių (sprendimo *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, 35 punktas);
- 59.3. svarbu nustatyti, ar tuo momentu, kai įvyko įvykis, su kuriuo susijusi ši transporto priemonė, ta priemonė iš esmės buvo naudojama kaip transporto priemonė, ir tokiu atveju toks naudojimas patenka į sąvoką „transporto priemonių [eismas]“, ar kaip darbo mašina, ir tokiu atveju tokio naudojimo ta sąvoka neapima (sprendimo *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, 40 punktas);
- 59.4. vien dėl to, kad su eismo įvykiu susijusi transporto priemonė tuo metu, kai vyko įvykis, stovėjo su įjungtu varikliu vietoje, negalima atmesti galimybės, kad tuo momentu šios transporto priemonės naudojimas gali atitikti įprastą šios transporto priemonės funkciją ir dėl to ji gali apimti sąvoką „transporto priemonių [eismas]“, be to, tai, ar jos variklis įvykio momentu buvo įjungtas, šiuo atveju neturi reikšmės (sprendimo *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, 39 punktas);
- 59.5. transporto priemonės durių atidarymas yra jos naudojimas, kuris atitinka įprastą šios transporto priemonės funkciją, kadangi tai leidžia, be kita ko, asmenims įlipti ir išlipti, pakrauti ir iškrauti šia transporto priemone vežamas ar vežtas prekes (2018 m. lapkričio 15 d. sprendimo *BTA Baltic Insurance Company*, C-648/17, 36 punktas);
- 59.6. transporto priemonės stovėjimas ir nejudėjimo laikotarpis yra natūralūs ir būtini etapai, kurie sudaro jos, kaip transporto priemonės, naudojimo dalį; taigi transporto priemonė yra naudojama pagal jos, kaip transporto priemonės, funkciją, kai ji juda, bet taip pat, iš esmės, kai ji stovi tarp dviejų judėjimo momentų; transporto priemonės pastatymas privačiame garaže yra jos naudojimas, kuris atitinka jos, kaip transporto priemonės, funkciją; sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ apima situaciją, kai pastato privačiame garaže pastatyta transporto priemonė, kuri naudojama pagal savo, kaip transporto priemonės, funkciją, užsidėgė, taip sukeldama gaisrą, kurio priežastis – šios transporto priemonės elektros sistema, o dėl jo buvo padaryta žala šiam pastatui, nors minėta transporto priemonė nebuvo pajudinta iš vietos daugiau nei 24 valandas iki gaisro (2019 m. birželio 20 d. sprendimas *L'nea Directa Aseguradora*, C-100/18, 41–43, 48 punktai).
60. Taigi ESTT praktika aptariamoje srityje nuosekliai plėtojama ta linkme, kad sprendžiant, ar įvykis kvalifikuotinas kaip transporto priemonių eismo įvykis, kuriam gali būti taikoma privalomojo draudimo apsauga, esminę reikšmę turi ne tai, ar transporto priemonė judėjo įvykio metu, ne vieta, kurioje įvykis įvyksta, bet funkcija, pagal kurią transporto priemonė tuo metu yra naudojama.
61. Nagrinėjamoje byloje teismai, nustatę faktines įvykio aplinkybes, padarė skirtingas išvadas dėl to, ar šiuo atveju ieškovės transporto priemonė buvo naudojama pagal įprastą savo, kaip transporto priemonės, funkciją, ir, atitinkamai, ar įvykis laikytinas draudžiamuoju įvykiu

pagal TVPCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalį Skirtingas teismų išvadas lėmė skirtingas aplinkybės, kad įvykis nutiko ieškovės transporto priemonei ilgiau nei 34 valandas stovint aikštelėje ir jos varikliui nenutrūkstamai veikiant tuščiaja eiga, siekiant užtikrinti krovinio skyriaus šaldymo sistemos veikimą, vertinimas. Atsakovės ADB „Gjensidige“ teigimu, ši aplinkybė patvirtina, kad ieškovės transporto priemonė įvykio metu buvo naudojama ne pagal įprastą savo, kaip transporto priemonės, funkciją. Šią atsakovės poziciją palaikė ir pirmosios instancijos teismas, nusprendęs, kad transporto priemonės stovėjimas su įjungtu varikliu, siekiant palaikyti reikalingą temperatūros režimą gabenamam krovinui, nėra jos įprastas naudojimas. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė priešingai.

62. Minėta, kad pagal ESTT pateiktus išaiškinimus į privalomojo draudimo sritį patenka ne tik transporto priemonės judėjimas, bet ir ilgesnis nei 24 val. stovėjimas vietoje, neatsižvelgiant į tai, ar jos variklis įvykio momentu buvo įjungtas, jei jos naudojimas atitinka įprastą šios transporto priemonės funkciją. Taigi transporto priemonės (ne)judėjimo faktas negali būti aiškinamas kaip galintis riboti įvykio, kuriame ji dalyvavo, priskyrimą draudžiamiesiems įvykiams.
63. Byloje nustatyta, kad ieškovės transporto priemonė buvo skirta kroviniams, kuriems reikalingas šaldymo (temperatūros) režimas, gabenti; ieškovės transporto priemonės (priekabos) šaldymas nuo variklio buvo įdiegtas gamykloje; transporto priemonės gaisras kilo ieškovės darbuotojui sustojus mokamoje stovėjimo aikštelėje Belgijoje, siekiant laikyti vairuotojo darbo ir poilsio režimo, vežant krovinį iš Jungtinės Karalystės į Vokietiją. Taigi šiuo atveju siekiant atsakyti į klausimą, ar ieškovės transporto priemonė įvykio metu buvo naudojama pagal įprastą funkciją, transporto priemonės stovėjimo aikštelėje epizodas negali būti vertinamas siaurai, o turi būti atsižvelgiama į tai, kokiomis aplinkybėmis ir kokių tikslų šis transporto priemonė atsidūrė aikštelėje, taip pat kokių tikslų buvo paliktas veikti jos variklis. Įvykio metu ieškovės transporto priemonė buvo naudojama vežti krovinui, kuriam buvo reikalingas tam tikras temperatūros režimas, šiuo atveju palaikomas variklio. Tai yra svarbi aplinkybė, skirianti nagrinėjamą situaciją nuo tokios, kai transporto priemonė, nevykdant jokio vežimo, tiesiog stovėtų ir naudotų variklio jėgą krovinį skyriui šaldyti (tai galėtų būti laikoma naudojimu ne pagal įprastą paskirtį). Keleivių ar krovinų vežimas neabejotinai yra įprasta transporto priemonės naudojimo funkcija, o temperatūros režimo užtikrinimas yra šio proceso dalis.
64. Negalima sutikti su atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinio skundo argumentais, kad ginčo atveju transporto priemonės variklio generuojamos energijos panaudojimas krovinio temperatūrai užtikrinti nėra įprastas transporto priemonės naudojimas. Tai, kad temperatūros režimas galbūt buvo užtikrinamas netinkamu būdu, nes variklis ir variklio skyrelis, remiantis į bylą pateiktomis ekspertizės išvadomis, nėra skirtas naudoti ilgą laiką transporto priemonei stovint, kadangi nėra aušinamas ir perkaista, o galėjo būti alternatyviai užtikrintas aušinimo sistemą prijungiant prie elektrinio tinklo, savaime nepaneigia to, kad šie veiksmai (krovinio temperatūros režimo užtikrinimas sustojus privalomai vairuotojo poilsio pertraukai) buvo tiesiogiai susiję su įprasta transporto priemonės funkcija – vežti krovinį ir buvo tarpinė šio proceso (krovinio vežimo) dalis. Paties veiksmo netinkamumas, ydingumas nepaneigia fakto, kad šie veiksmai buvo atliekami teikiant krovinio pervežimo paslaugas ir vertinami kaip įprastas transporto priemonės naudojimas TPVCAPD kontekste. Priešingas aiškinimas reikštų, jog nedraudžiamaisiais įvykiais būtų pripažįstamos bet kokios judėjimo pertraukos, neišjungus variklio, o tai neatitiktų TPVCAPD (nukentėjusių asmenų apsaugos) tikslų.
65. Teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad, atsižvelgiant į nustatytas faktines aplinkybes, jog šaldymo režimas yra įdiegtas visose tokio tipo transporto priemonėse, tai tokių transporto priemonių įprastinė funkcija, taip pat į tai, jog transporto priemonės sustojimas yra krovinio gabavimo (pervežimo) proceso dalis, remiantis nuosekliai formuojama ESTT praktika dėl sąvokos „transporto priemonių eismas“, nagrinėjamu atveju transporto priemonės sustojimas aikštelėje ir jos naudojimas, varikliui veikiant tuščia eiga 34 valandas, siekiant palaikyti temperatūros režimą vežamam krovinui, atitinka įprastą transporto priemonės naudojimo funkciją ir patenka į transporto priemonių (eismo) sąvoką, atitinkamai, jo metu įvykęs įvykis pripažintinas draudžiamuoju įvykiu TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalies prasme. Šią išvadą apeliacinės instancijos teismas padarė išsamiai įvertinęs visus byloje esančius įrodymus, įskaitant ekspertizės išvadas gaisro priežastiai nustatyti, detaliai išanalizavęs įvykio aplinkybes ir jų atitiktį ESTT nuoseklioje praktikoje suformuotiems transporto priemonių (eismo) kriterijams, skundžiamoje nutartyje pateikė detalesnius argumentus, pagrindžiančius, jog transporto priemonė buvo naudojama pagal įprastinę paskirtį. Dėl to atmestini kaip nepagrįsti atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinio skundo argumentai dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymų vertinimą bei įrodinėjimą, teismo procesinio sprendimo turinį, pažeidimo.
66. Atsakovė ADB „Gjensidige“ kasaciniame skunde taip pat kelia klausimą, kad įvykis įvyko (iš dalies) ne draudimo sutarties galiojimo metu, nes neteisėti veiksmai, lėmę žalą, prasidėjo iki sutarties įsigaliojimo. Atsakydama į šiuos kasacinio skundo argumentus, teisėjų kolegija pažymi, kad draudžiamasis eismo įvykis apibrėžiamas atlikto veiksmo (angl. *action committed, accident*) kriterijumi – draudikas privalo išmokėti draudimo išmoką tik tuo atveju, jeigu draudžiamasis įvykis įvyksta draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu (Standartinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. N-47, 6 punktas). Išmoka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė (TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalį). Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atsakovė ADB „Gjensidige“ nepagrįstai žalą sukėlusio įvykio pradžią sieja su ieškovės transporto priemonės sustojimu aikštelėje, o ne su paties ginčo įvykio (gaisro) kilimu. Šiuo atveju žalą sukėlus veiksmas (įvykis) buvo ne visas transporto priemonės stovėjimas įjungtu varikliu, kuris savaime nėra joks neteisėtas ar pavojus keliantis veiksmas, o kilęs gaisras. Byloje nėra ginčo dėl to, kad gaisras kilo jau galiojant TPVCAPD sutarčiai taigi atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinio skundo argumentai, kad dalis draudžiamąjo įvykio nepatenka į jos teikiamos draudimo apsaugos laikotarpį, atmestini kaip nepagrįsti.

Dėl kreipimosi į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo

67. Atsakovė ADB „Gjensidige“ kasaciniame skunde prašo kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, siekiant išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/103/EB 3 straipsnio 1 pastraipa turi būti aiškinama taip, kad sąvoka „transporto priemonių [eismas]“ apima situaciją, kai su įvykiu susijusi transporto priemonė tuo momentu, kai įvyko šis įvykis, buvo naudojama siekiant generuoti jėgą (energją), reikalingą krovinio temperatūrai užtikrinti transporto priemonei stovint (buvo naudojamas transporto priemonės variklio veikimas tuščiaja eiga nenutrūkstamą 34 valandų laikotarpį), ar kad šios situacijos neapima.
68. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 267 straipsnio 1 dalį, Teisingumo Teismas priima prejudicinius sprendimus dėl Sutarčių aiškinimo ir Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų galiojimo išaiškinimo. Tokiam klausimui iškilius nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka, tas teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą (SESV 267 straipsnio 3 dalis).
69. Teisingumo Teismo praktikoje išaiškinta, kad galutinės instancijos teismo pareiga kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnio 3 dalį nėra absoliuti, taikomos jos išimtys. Viena jų – kai Teisingumo Teismas savo praktikoje jau yra išaiškinęs iš esmės identišką (angl. *materially identical*) klausimą panašioje byloje (Teisingumo Teismo 1963 m. kovo 27 d. sprendimas sujungtose bylose *da Costa*, 28, 29 ir 30/62). Pareigos ribojimo poveikį gali turėti ir atitinkamu teisės klausimu nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika, neatsižvelgiant į procedūras, pagal kurias ji buvo įtvirtinta, net jei nagrinėjami klausimai ir nėra visiškai tapatūs (Teisingumo Teismo 1982 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *CILFIT*, C-283/81, 14 punktas). Pažymėtina, kad nacionalinis teismas nėra saistomas bylos šalių iniciatyvos ir prašymo pateikimo ir sprendimą kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priima savo nuožiūra (pirmiau nurodytas Teisingumo Teismo sprendimas byloje *CILFIT*, 9 punktas).
70. Nagrinėjamu atveju teisėjų kolegija nusprendžia, kad Teisingumo Teismas (tiesiogiai ar netiesiogiai) jau yra pasisakęs dėl atsakovės ADB

„Gjensidige“ kasacinio skunde suformuluoto prejudicinio klausimo aspektą. Nors faktinės šios ir Teisingumo Teismo nagrinėtų bylų aplinkybės nėra identiškos, tačiau savo sprendimuose šios nutarties 59 punkte nurodytose bylose Teisingumo Teismas yra išdėstęs poziciją dėl aplinkybių, kai eismo įvykis įvyko transporto priemonėi nejudant, nepriklausomai nuo to, ar jos variklis veikė, vertinimo. Šie išaiškinimai gali būti ir buvo pritaikyti vertinant konkretaus ginčo aplinkybes.

71. Atsižvelgdama į ESTT išaiškinimus ir šio teismo praktikai esant aiškiai, teisėjų kolegijanusprendžia, kad nėra poreikio kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo, o atsakovės ADB „Gjensidige“ kasacinio skundo argumentai nesuteikia pagrindo daryti priešingą išvadą, todėl prašymas dėl tokio kreipimosi atmestinas.

Dėl CK 6.193 straipsnio 4 dalies, įtvirtinančios contra proferentem taisyklę, taikymo aiškinant CMR draudimo sutarties 18.6 punkto nuostatas

72. Draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga paprastai nėra absoliuti, todėl šios sutarties sąlygų svarba pirmiausiai pasireiškia tuo, kad jos atskleidžia ir apibrėžia draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Siekiant tinkamai taikyti šias ribas apibrėžiančias draudimo sutarties sąlygas, kyla jų aiškinimo būtinumas. Aiškinant draudimo sutartis, taikomos bendrosios sutarčių aiškinimo taisyklės, įtvirtintos CK 6.193–6.195 straipsniuose.

73. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas konkrečiu atveju reikšmingas aplinkybes. Sutarčių sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Taikant įstatyme įtvirtintas ir teismų praktikoje pripažintas sutarčių aiškinimo taisyklės, turi būti kiek įmanoma tiksliau išsiaiškinta šalių valia, išreikšta joms sudarant sutartis ir prisiimant iš tokių sutarčių kylančius įsipareigojimus. Iš nurodytų sutarčių aiškinimo taisyklių matyti, kad pirmiausia yra įtvirtintas subjektyviojo sutarties aiškinimo metodas, įpareigojantis aiškintis tikruosius šalių ketinimus, o ne vien remtis pažodiniu sutarties teksto aiškinimu (objektyviojo sutarties aiškinimo metodas). Tai tiesiogiai susiję su tuo, kad kiekviena sutartis privalo būti aiškinama sąžiningai. Šie esminiai sutarčių aiškinimo principai (t. y. nagrinėti tikruosius sutarties šalių ketinimus ir aiškinti sutartį sąžiningai) lemia būtinybę aiškinant sutarties sąlygas atsižvelgti ne tik į jų lingvistinę reikšmę, tačiau įvertinti ir sutarties šalių elgesį, jų subjektyvią nuomonę dėl sutarties sąlygų turinio bei sutarties sudarymo metu buvusį sąlygų suvokimą. Dėl to reikšminga CK 6.193 straipsnio 5 dalyje nustatyta bendroji taisyklė, kad sutarties aiškinimui svarbu ir faktinės aplinkybės, susijusios su sutarties sudarymu, vykdymu, kitokiais šalių veiksmais, nes faktiniai šalių veiksmai reikšmingi siekiant nustatyti tikruosius šalių ketinimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 12 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-357/2012 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).

74. Aiškinant draudimo sutartį svarbu įvertinti, ar ji sudaryta derybų ar prisijungimo būdu, ar draudimo paslauga skirta vartotojui ar verslininkui (imonei), kaip sutarties sąlygas aiškina ją sudariusios šalys, ar sutarties išaiškinimas yra svarbus kitiems asmenims, kurių naudai ji yra sudaryta. Paprastai draudimo sutartis sudaromos prisijungimo būdu pagal draudiko parengtas draudimo taisykles. Aiškinant tokią sutartį, taikoma *contra proferentem* taisyklė, t. y. neaiškiai suformuluotos sutarties sąlygos aiškinamos sutartį parengusios šalies nenaudai (CK 6.193 straipsnio 4 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-695/2018, 50 punktas).

75. Kasacinis teismas, aiškindamas CK 6.193 straipsnio 4 dalies nuostatą, yra nurodęs, kad *contra proferentem* taisyklė dėl neaiškių ir dviprasniškų sutarties sąlygų aiškinimo jas pasiūliusios šalies nenaudai – subsidiari sutarčių aiškinimo taisyklė. Ji taikoma, kai nepasiseka išaiškinti sutarties, vadovaujantis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, nustatytomis CK 6.193 straipsnio 1–3 dalyse (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-274-706/2016, 27 punktas). Ši taisyklė remiasi idėja, kad šalis, kuri įrašė sutarties sąlygą ar parengė visą sutartį arba pateikė jau parengtą sutartį, turi prisiimti jos turinio neaiškumų riziką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2010).

76. Kasacinis teismas bylose dėl neaiškių draudimo sutarčių sąlygų yra nurodęs, kad paprastai draudimo sutartis sudaromos prisijungimo būdu pagal draudiko parengtas draudimo taisykles. Aiškinant tokią sutartį, taikoma *contra proferentem* taisyklė, t. y. neaiškiai suformuluotos sutarties sąlygos aiškinamos sutartį parengusios šalies nenaudai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-229/2014). Kadangi nedraudžiamieji įvykiai pašalina draudiko pareigą mokėti draudimo išmoką *ab initio* (nuo pradžios), tai atvejai, kai draudikas neprisiima rizikos ir nesuteikia draudimo apsaugos, atitinkamos rūšies draudimo taisyklėse turi būti išvardyti aiškiai ir nedviprasmiškai, o draudėjas apie tokius atvejus turi būti tinkamai informuotas (CK 6.185–6.187 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-274-706/2016, 22 punktas).

77. Nagrinėjamu atveju atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ parengtos CMR draudimo sutarties dalyje „Papildomas trečiosios šalies draudimas“ šalys susitarė dėl ieškovės civilinės atsakomybės už tretiesiems asmenims padarytą žalą. Šios sutarties dalies 1.0 punkte nustatyta, kad šis polisas apima apdraustojo teisinę ir (arba) sutartinę atsakomybę trečiajai šaliai, atsirandantią dėl apdraustojo veiklos, įvykus fiziniams nuostoliams arba turtui padarius žalą. Įvertinę šią ir kitas draudimo sutarties sąlygas byla nagrinėjė teismai nusprendė, kad pagal ją draudžiama ne tik vežėjo civilinė atsakomybė vežimo metu, bet taip pat apdrausta ir vežėjo atsakomybė dėl vežimo metu tretiesiems asmenims padarytos žalos atlyginimo. Šios teismų išvados šalys neginčija.

78. Draudimo poliso 18 punkte išvardyti nedraudžiamieji įvykiai, 18.6 punkto sąlygoje įtvirtinta, kad draudimo apsauga pagal šį polisą neapima reikalavimų, kylančių iš atsiradusių ar susijusių su motorinės transporto priemonės, priekabos, važiuoklės ar panašios motorinės transporto priemonės veikimu, naudojimu, valdymu, nuosavybės, nuomos ar teisės jomis naudotis suteikimu, jeigu jiems taikomi kokios nors valstybinės (vietinės ar nacionalinės) ar tarptautinės institucijos teisės aktai, įstatymai, taisyklės, normos ar direktyvos (įskaitant licencijavimą, bet juo neapsiribojant), susiję su motorinių transporto priemonių draudimu (*Claims arising out of, caused by, or connected with (directly or indirectly) the following are excluded and not covered under the Policy: <...> 18.6. The operation, use, management, ownership, lease, rental or licence of a motor vehicle, trailer, chassis or similar motorised conveyance which is covered by any law, statute, rule, regulation or directive (including but not limited to licensing) of any government (local or national) or international body relating the insurance of motor vehicles*).

79. Byloje nustatyta, kad ieškovė yra krovinių pervežimo paslaugas teikianti bendrovė; nedraudžiamieji įvykiai buvo nurodyti bendrosiose sutarties sąlygose, byloje nėra ginčo, kad šios nuostatos nebuvo šalių aptartos individualiai; ieškovė CMR draudimo sutartį sudarė prisijungimo būdu. Ieškovė savo veikloje neabejotinai naudoja motorines transporto priemones, kurių valdytojų civilinės atsakomybės draudimas yra privalomas visos Europos Sąjungos mastu, remiantis Direktyvos ir ją įgyvendinančių nacionalinės teisės nuostatomis. Taigi vadovaujantis tokiu 18.6 punkto aiškinimu, kokio siekia atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“, iš esmės joks žalos padarymo tretiesiems asmenims ieškovei vykdomas veiklą ir naudojant transporto priemones atvejis negalėtų būti laikomas draudžiamuoju įvykiu pagal suteiktą papildomą civilinės atsakomybės draudimą.

80. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovės vykdomos veiklos pobūdis, sudarytos sutarties rūšis, sutarties sudarymo būdas ir nedraudžiamųjų įvykių įtvirtinimas bendrosiose, šalių individualiai neaptartose sutarties sąlygose, neaiškus sąvokų vartojimas sudarė pagrindą bylą nagrinėjusiems teismams aiškinant aptartą sutarties sąlygą, kilus abejonių dėl jos turinio prasmės ir reikšmės, taikyti *contra proferentem* taisyklę ir sutarties

sąlygos punktą aiškinti atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ nenaudai. Teisėjų kolegija pritaria bylą nagrinėjusių teismų išvadai, kad CMR sutarties Bendrųjų poliso sąlygų 18.6 punkto nuostatos nėra pagrindo laikyti aiškiai suformuluota, joje įvardytas nedraudžiamasis įvykis nėra aiškiai apibrėžtas. Atsižvelgdama į tai, kad nedraudžiamieji įvykiai eliminuoja draudiko pareigą mokėti draudimo išmoką, teisėjų kolegija pabrėžia, kad išlyga dėl draudimo apsaugos netaikymo tam tikriems reikalavimams, susijusiems su transporto priemonių naudojimu, turėjo būti aiški ir nedviprasmiška.

81. Atsižvelgiant į anksčiau aptartą kasacinio teismo praktiką dėl nedraudžiamųjų įvykių įtvirtinimo draudimo sutartyse, siekdama riboti savo atsakomybę, draudimo bendrovė privalėjo aiškiai nurodyti, kad nedraudžiami, pavyzdžiui, įvykiai, kurie laikomi draudžiamaisiais pagal privalomąjį transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančius teisės aktus (kaip šioje byloje ir siekė įrodyti atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“), tačiau šios pareigos neįvykdė, todėl nepagrįstais pripažinti šios atsakovės kasacinio skundo argumentai dėl [CK 6.193](#) straipsnio 4 dalies netinkamo taikymo ir nukrypimo nuo šiuo klausimu formuojamos kasacinio teismo praktikos.

Dėl teismo teisės priimti dalinį sprendimą

82. [CPK 261](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad daliniu sprendimu galutinai išsprendžiama tik dalis ginčo; dalinis sprendimas gali būti priimamas tuomet, kai byloje yra pareikšti keli reikalavimai ir surinktų įrodymų pakanka, kad teismas priimtų sprendimą vieno ar kelių iš byloje pareikštų reikalavimų ar reikalavimo dalies pagrįstumo klausimu. Dalinis sprendimas yra galutinis sprendimas toje ginčo dalyje. Šio straipsnio 3 dalyje įtvirtinta taip pat teismo teisė priimti sprendimą dėl ieškinio pagrindo. Tokiu sprendimu nusprendžiama, ar atsakovas privalo atsakyti pagal ieškovo reikalavimą. Sprendimas dėl ieškinio pagrindo gali būti priimtas tuo atveju, kai kyla ginčas dėl ieškinio pagrindo ir ieškinio dydžio (priteisinos pinigų sumos, turto vertės ar rūšiais požymiais apibūdintų daiktų kiekio), o surinktų įrodymų pakanka, kad teismas priimtų sprendimą dėl ieškinio pagrindo, ir kai tokiu būdu byla bus išnagrinėta ekonomiškiau ir greičiau. Sprendimas dėl ieškinio pagrindo yra galutinis sprendimas toje ginčo dalyje.
83. Atsakovė „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasaciniame skunde teigia, kad šioje civilinėje byloje neegzistuoja sąlygų, kurioms esant pirmosios instancijos teismas galėjo priimti dalinį sprendimą, be kita ko, dėl to, kad trečiųjų asmenų patirtos žalos dydis yra aiškus, jį pirmosios instancijos teismas konstatavo ir daliniame sprendime.
84. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas draudėjo bei nukentėjusio trečiojo asmens teisių perėmėjo ir dviejų draudikų ginčas dėl draudimo išmokos išmokėjimo. Sprendžiant tokio pobūdžio ginčus pirmiausia turi būti išspręstas klausimas dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju. Įvykio pripažinimas draudžiamuoju dar nereikia, kad draudėjui ar asmeniui, kurio naudai sudaroma draudimo sutartis, bus išmokėta draudimo išmoka, kadangi gali būti nustatytos įvairios faktinės aplinkybės, susijusios su netinkamu draudimo sutarties vykdymu, suponuojančios draudiko teisę mažinti mokėtiną draudimo išmoką arba jos nemokėti iš viso.
85. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinė teisėjų kolegija 2021 m. gegužės 26 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-7-74-611/2021 pripažino, kad tam tikrais atvejais ginčas dėl draudimo išmokos dydžio nustatymo, draudimo sutarties tinkamo vykdymo gali būti žymiai sudėtingesnis negu klausimas dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju tiek įrodinėjimo sudėtingumo ir apimties prasme, tiek sąnaudų prasme, atkreipė dėmesį į tai, kad tokiu atveju teismas turi teisę priimti [CPK 261](#) straipsnyje įtvirtintą dalinį sprendimą. Daliniu sprendimu gali būti išsprendžiama tik dalis ginčo ([CPK 261](#) straipsnio 1 dalis), taip pat gali būti nusprendžiama dėl ieškinio pagrindo (kaip, pvz., išsprendžiant reikalavimą dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju). Taigi, kai kyla ginčas dėl draudimo išmokos priteisimo, šalims nesutariant tiek dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, tiek dėl mokėtinos draudimo išmokos dydžio, teismas gali daliniu sprendimu išspręsti ginčo dalį dėl ieškinio pagrindo, t. y. dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, o vėliau, įsiteisėjus teismo sprendimui dėl šios dalies, spręsti ginčą dėl teisės į draudimo išmoką ir dėl draudimo išmokos dydžio nustatymo (nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-74-611/2021](#) 28–30 punktai).
86. Atsižvelgiant į nurodytus kasacinio teismo išaiškinimus ir tai, kad nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas, priimdamas dalinį sprendimą, nenagrinėjo klausimo dėl mokėtinos draudimo išmokos dydžio, o sprendime tik paminėjo, dėl kokio dydžio žalos, remiantis byloje pateiktais dokumentais, pareikšti reikalavimai, nepasisakęs dėl tokio dydžio žalos pagrįstumo, konstatuotina, kad atsakovės „Tokio Marine Kiln Insurance Limited“ kasacinio skundo argumentai, jog šioje civilinėje byloje neegzistuoja sąlygų, kurioms esant pirmosios instancijos teismas galėjo priimti dalinį sprendimą, atmetini kaip teisiškai nepagrįsti.

Dėl bylos procesinės baigties

87. Remdamasi išdėstytais motyvais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinių skundų argumentai nesudaro teisinio pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį, taigi ji paliktina iš esmės nepakeista ([CPK 359](#) straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

88. Kasacinis teismas patyrė 178,35 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 8 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).
89. Kasaciniam teismui palikus nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo nutartį, kuria panaikinta pirmosios instancijos teismo dalinio sprendimo dalis, kuria ieškovės ieškinys ir trečiojo asmens „RSA Luxembourg S.A.“ savarankiškas reikalavimas atsakovei ADB „Gjensidige“ atmestas, ir ši bylos dalis perduota pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, šalių patirtų bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu, atsižvelgiant į galutinį bylos išnagrinėjimo rezultatą ([CPK 93](#), 96 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Danguolė Bublienė

Virgilijus Grabinskas

Algirdas Taminskas